

ÕPETAJATE LEHT

Laupäev

ILMUB 1930. AASTA SEPTEMBRIST

Nr 29

14. august 1993

hind 70 senti

Laste hulgas on kokkutulekud endiselt hinnas

Eesti Laste Organisatsioon (ELO) sai tänava suvel 5aastaseks. Igal aastal peetakse sünnipäevapidu metsas lõkke ääres. Asjaosalised ise kutsuvad seda suurlaagriks. Viimastel aastatel on kokku tulnud Tallinna Huvikeskuse "Kullo" laagris Karepal. Juuni lõpus sinna küllakutse saimegi.

Kui asutasime end Karepale sõitma, jäi mahti uurida koos kutsega saadetud meelepead, kus täpselt kirjas kõik ettevõtmised, mida 5 päevaga pakutakse, ja muudki põnevat. Laagripäevadesse mahtusid rahvastepallivõistlused ja matkatakistusriba, aastajooks (sedakorda 1993 m) ja rannamängud, liivakujude ehitamise konkurss ja väiklehed, laagrilõuna hindamine ja võistulaulmine.

Tuldi võljalgsi

Kui laagrisse jõudsimel, algas parasjagu "Ajujaht" ehk äraseletatult mälumäng, kus 4-liikmelised võistkonnad vajasisid arukat pead ja kiireid jalgu, sest mälu tuli pingutada maastikumängus kontrollpostide otsides ja seal küsimustele vastates.

Kohe alguses tabas küalisi esimene üllatus – nii arvukalt oli laagris vanemaid lapsi ja silma hakkas noormeeste rohkus. Pikad vibalikud noormehed läksid rajale Uhtna, Toila ja Sürgavere kooli võistkonnas.

Laagri mandaatkomisjoni ülem ELO Peakorterist Iira Piilk jagas selgitusi: *Laagris on üle 700 lapse ja 38 rühma. Igast Eestimaa kandist. Ainuüksi Ida-Virumaalt on 7 kooli lapsed. Tänavu on esindatud ka Tallinn, kohal on 44. keskkooli noored. Paljud tulid ju otse laulupeolt. Said kodus vaid mõni päev aega laagritarbeid kokku korjata.*

Ütle, kuhu laps suvel läheb? *Õpilasmalevat pole, lastelaagrid on varjusurmas. Noored tahavad kokku saada. Eriti agarad ellakse maakondades. Suures linnas leiab veel tegemist ja huvitavaid ettevõtmisi.*

Olgu selle tunnustuseks tõik, et Valga- ja Tartumaa lapsed tulid liinibussidega Rakverre, istusid Kunda bussile ja marssisid (kogu laagriarustus seljas) sealt kümme kilomeetrit Karepale. Tuleb välja, et laagrielu tõmbab, tullakse kas või jalgsi.

Lastejuht peab tragi olema

See pole kindlasti mingi uudis, ent selles veendusid veel kord,

Toila Keskkooli õpetaja Male Paas on silralt vaimustatud oma andekatest õpilastest.

kui staabihoone rõdul äikesehoo (esimese kogu laagriaja jooksul) üleminekut ootasime ja Sürgavere Põhikooli huvijuhi Mati Adamsoniga maalaste elust rääkisime. Sürgavere tuli kohale kaks rühma, nooremad ja vanemad, kokku 39 last. Üllatav ühe väikese maakooli kohta. Aga las räägib asjaosaline ise.

Matl Adamson: *Kuidas ma kooli sattusin? Olen ise Sürgavere rest pärit. Käisin keskkoolis Viljandis, sest 4. koolis oli ajalooklass. Pärast keskkooli jäin koju ja nüüd olen 4 aastat olnud huvijuht ning poiste tööõpetuse ja kehalise kasvatuse tunde annan ka.*

ELO suurlaagritest oleme alati osa võtnud. Ja selleks kogu kooliaasta valmistunud. Ah et kust nii palju lapsi? Nooremad on oma koolist, ülejäänud need, keda olen õpetanud ja kes nüüd mujal kesk- või kutsekoolis käivad. Tegelikult on Sürgavere ELO rühm ümbruskonna lastest kokku pandud. Oleme koos kogu suve, koolivaheajad ja nädalalõpud. Varem võis külanoor Viljandisse ja Suure-Jaani diskole sõita või muidu linnas tegevust leida. Nüüd on elu selline, et buss käib linna 2 korda päevas, hommikul ja õhtul. Noored ei pääse enam liikuma. Nii me siis ühistegevust otsimegi.

Raha laagri tarbeks teenime ise. Varem oli meie kandis "Kindla Tee" kolhoos, nüüd on Sürgavere põlluühistu. Käisime põllutööl (suure surmaga võitlesin välja), teenisime bussi jaoks raha. Toetasid ka Sürgavere Vallavalitsus ja Viljandi Haridusamet.

Nüüd oleme siin ja külanõored on igati rahul. Eks ma ise ka.

Tundub, et seda juttu pole mõtet kommenteerida. Täna maale vajutab oma pitseri ka noorte tegemistele. Aga igal pool pole nii tragi ja hakkajat noort inimest kui Sürgavere huvijuht.

Tegelikult neid leidub. Selles veendusid, kui Toila Keskkooli laagriplatsile olime jõudnud.

Meie sööme ainult kala

Toilalaste telke oli pool metsaalust täis. Ilmselt taas üks suurem seltskond, oli esimene hinnang. Huvijuht ja ajalooõpetaja Male Paas kinnitas oletust. Karepale sõitis 47 6.–11. klassi õpilast. Keskkooli 360 õpilasest on aktiivseid elolasi kaugel üle saja. Kooliõpilastel suurritustel on kaasalõõjaid enamgi.

Toila koolis käib aktiivne seltsielu. Ise korraldame. Seepärast pole igavuse üle kellelegi kaevata. Karepa-sõitu toetasid meie tavalised sponsorid, kunagine kuulus kalurikolhoos "Oktoober", nüüd osühistu "Viru-Rand", ja Voka EPT. Ise korraldasime loteriisid ja muud taolist. Aitasid ka vallavalitsus ja maakond.

Peame Ida-Virumaal ise hästi aktiivsed olema, et meistki midagi teataks. Seepärast meid ongi siin 7 koolist, lisaks veel Kohtla-Nõmmelt. Sealt on hästi tragiid lapsed. Meie kandis hoiab ELO tegemisi üleval väsimatu Taimi Innos. Kahjuks ei saanud tema kaasa tulla.

Meie noormehed on hästi gailantsed, toovad hommikuti kohvi otse telki. Söögikorrad ja köögi-toimkonnad pole mingi probleem. Aega jääb lahedasti igast võistlusest osa võtta ja ikka oleme esimeste hulgas olnud. Ainult tänane teatevõistlus läks niiku, tahetakse disklahv anda. Seal pidi nooltega märki viskama. Meie noormees viskas kõik korraga ja pihta. Oleks aga pidanud ükshaaval pilduma. Kus alles ajakadu! Eks ole meil targad lapsed, naerab kelmikalt Mare Paas. Koos temaga naeravad rõkkavalt targad lapsed. See on sellest, et sööme palju kala, kinnitavad toilalased tõsimeeli. Aga mine tea.

Lõpetuseks

Lõpetuseks palusin üldhinnangut suurlaagrite Iira Piilgilt: *Korda läks. Kui ei meeldiks, ega siis siia tuidaks. On koole, kust käiakse igal suvel, olgu majanduslik olukord nii kitsas kui tahes.*

Tänavuse kokkusaamise tublimad? Raske vastata, järjekorda ma neid panna ei oska, ütlen, mis meelde tuleb. Kõige agaram oli kahtlemata Toila kool, aga ka Loo ja Turba Harjust, Kohtla kool, Jõgeva on aastaid hästi esinenud, samuti Rapla lapsed. Tublid olid Sürgavere ja Suislepa Viljandimaalt, Parksepa Võrumaalt.

Jõudumööda löid võistlustes

kaasa külalised Lätist, Leedust ja Soomest. Lätlased olid õnnetud, kui matkarajal nende kompassi jukerdas ja nad lõpuks Kundasse jõudsid. Soomlased, kes pole taoliste võistlustega harjunud, küsisid, kas need on selleks välja mõeldud, et nad enam ei tuleks.

Agas meie lapsed on rahul ja tulevad taas. Aasta-aastalt on osalejate arv kasvanud. Ega rohkem lapsi suudaks enam vastu võtta. Aga tulge tuleval suvel jälle vaatama.

Lõpetuseks võiks punkti panna Jõgeva huvimaja metoodiku Sirje Kuriku tähelepanekuga. *Vaatan siin, et mitu aastat järjest on mõnest maakonnast väljas ühed ja samad koolid samade huvijuhtidega. Annaks taevast neile tahet seda tänuväärset tööd edasi teha. Laste tegetsemislust tahab turgutamist.*

Tõsi, mis tõsil ELO elab veel, ja üsna jõudsalt.

Suurlaagris käisid ÜLO TIKK ja TONU KALLE

Kuidas Turba lapsed Pariisis käisid loe lk 4–5

EESI juhatus pidas nõu

Juhatus andis kõrge hinnangu giid Ave Alavainule, kes koostas kirjandusõpetajatele vajaliku tiheduse ja kultuuriloolise taustaga mälu mitte liigselt koormava programmi. Peen humor, hooti isegi sarkasm, muinasloolise ja tegelikkuse põimimine – sellega võlus meid giid. Peeti nõu, kuhu tulevikus reisisid, on mitmeid ettepanekuid.

Arutati eelseisvaid sügispäevi 29. ja 30. oktoobril. Need toimuvad Tallinna 44. Keskkoolis Mustamäel. Teemaks on tekstiloometeoorias ja praktikas. Määrati ka ettevalmistav toimikond: Maaja Hage, Mari Kadakas, Saima Velling ja allkirjutanu.

Juttu tuli EESI trükistest – ajalehest, mida kaks numbrit on ilmunud, ja teatmikust, sedagi on olnud kaks. Otsustati, et teatmikku hakkavad ette valmistama Hoide Sikk, Liilja Raudsepp ja Salme Haavik; ajalehenumbri paneb kokku Aili Kiin. Ühtlasi palun saata EESI ajalehe nimeettepanekuid aadressil Sakala 21 Kersti Kaldma nimele. Üht-teist põnevad on juba pakutud, ent võib-olla puudub üks – see parim.

Sügispäevadel on kavas valida EESI uus juhatus. Nii et iga liige võib ettepanekuid teha!

Otsustati esitada Tuglase Seltsi korraldatud lasteraamatute konkursi žüriisse Hoide Sikk.

Ilmselt on nii mõnelgi EESI liikmel südamele liikmemaksu tasumine. Seda on võimalik maksta laekur Salme Haavikule sügispäevadel või posti teel, ent tasuda võib ka Kersti Kaldmale Riigi Kooliametis Sakala 21, EEOOO1.

EESI juhatus soovib oma liikmeskonnale jätkuvalt kosutavat puhkust ja erksaid mõtteid uue tööaasta künnisel!

AILI KIIN,
EESI aseesinaine

Kultuuri- ja Haridusministeeriumi ühendamine tõi ühise juhtimise alla muusikakoolid, mis lastemuusikakoolide nime all kuulusid varem Kultuuriministeeriumi haldusalasse. Sealt tuli raha ja ka sisuline juhtimine. Nüüd saavad kõik koolitööübid võrdsest hüvesid ja ühisest katlast. Kas lahjem supp ka muusikakoolidele mõjub, on vara järeldada, esialgu kulgeb elu mööda sissetallatud rada. Kuid vaene aeg paneb haridusele oma pitseri.

Kuidas elavad muusikakoolid täna? Selle tutvustusega tegime algust Tallinna Muusikakoolist (vt ÕpL, 22. mai 1993). Kuid pealinnas olude ja võimaluste kõrval oli maikuu lõpupäevil juhust vaadata ka Eesti teise kandi – Tõrva Muusikakooli elu.

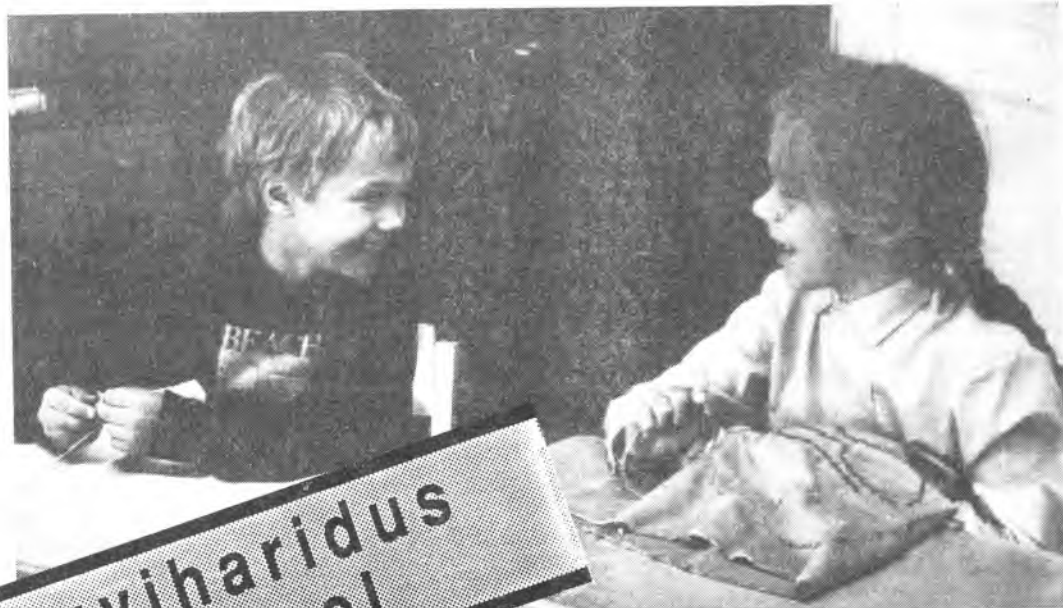
Tõrva Muusikakooli juhivad Aino Orgse, kes aastatel 1981–1985 õpetas Tõrva Keskkoolis laulmist ja juhatas koore. Tollastest lastevanemate kulul töötavatest muusikaklassidest kasvanud muusikakooli asus ta 1985. a (endine Valga Lastemuusikakooli filiaal, nüüd omaette kool). Muusikakool asub Tõrva Keskkooli 7 klassiruumis ja töötab õhtupoolikuti-pärastlõunati, nii kuidas päevakooli tunniplaan õpilaste aega otstarbekamalt kasutada lubab. Üheskoos keskkooliga on ökonoomsem – kütte ja üüriga ühise haridusameti alluvuses. Varem, kui muusikakoolid allusid Kultuuriministeeriumile, tuli üüriraha neilt. Keskkooliga ühise katuse all saab ka õpilaste päevakoormust ratsionaalsemalt jaotada ning kaugemalt sõitjatele busiaegu arvestavat tunniplaanit teha.

Tänavu õppis muusikakoolis 70 õpilast (Tõrvas elab 4000 inimest), lapsi sõitis ka Helme, Alast, Linnaküllast, Riitsult. Hummulid lapsed käivad enamasti Valgas.

Erialadest sai valida klaveri, viiuli, akordioni, puhkpillide ja kitarrimängu vahel, lisaks kõik õppeplaanis olevad ained (solfedžo, muusikalugu jm). Töötasid 8 õpetajat, neist 5 kõrg-, teised keskeriharidusega, õpilaste soovi kohaselt jätkus tööd 4 klaveri-õpetajaga.

7aastase õppetsükli 4. aastal tehakse üleminekuksam. Kes soovib, see jätkab, kellele käib üle jõe, jätab pooleli. Võimetuse pärast ei ole muusikakool kedagi nimekirjast kustutanud, küll on aga soovijaile tehtud kergendatud õppeprogramme. Loomulikult jäävad nad siis lõputunnistusest ilma, kuid huviteadmisi saavad ikkagi. Kool püüab paindlikult eriolukordi arvestada. Muidugi on need erandjuhud.

Ettevalmistusklasse neil ei ole ning ega õpilase vanustki rangelt

Huviharidus elab veel

piirata. Alustada võib ka 9aastaselt. Akordioni õppijad ei saagi pilli raskuse tõttu väga noorelt algust teha, tuleb enne rammu koguda. Sisseastumiskonkurss on seni olnud väga tihe ja soovijaid palju, eriti klaveri alale. Seetõttu ei jäeta õpinguid kergesti pooleli. Pärast 7. õppeaastat tuleb lõpuksam erialas ja solfedžos ning lõputunnistuse saanu võib töötada ansamblijuhina, kontsertmeistrina, mängida orkestris jm. Tänavu lõpetas Tõrva Muusikakooli 8 õpilast, neist 2 viiulimängijat. Paljud jätkavad hiljem oma muusikaõpinguid – Otsanim muusikakoolis, Viljandi Kultuurikolledžis, Pedagoogikaülikoolis jm ning kuuldavasti neil õpingud edenevad. Koolil ei ole tulnud oma vilistlaste pärast hābeneda.

Lapsevanemad maksavad Tõrva Muusikakoolile nagu igal pool mujalgi poolteist miinimumpalka (450 kr) aastas, viiuli- ja puhkpillioõpingute eest 300 kr. Erandtasu või maksust vabastamine otsustatakse pere olukorral lähtuvalt. Sellise maksu-määraga tuldi eelmisel õppeaastal toime ning vanematele oli see taskukohane. Kas ka algaval õppeaastal? Milleski pole kindlust.

Praegune rahaseis ei soosi uute pillide ostmist. Õnneks on Tõrva muusikakoolil hädapärane pillivaru olemas, ei tea, mis saab siis, kui need ära kuluvad. Praegu jätkub raha küll ainult pillide pisiparanduseks ja pisut ka nootide ostmiseks. Paljud õpetajad

ostavad noodid ise. Küll läheks vaja paljundusvõimalust, sest nootki on kuri kuluma.

Aino Orgse toonitas muusika- ja keskkooli aastaid kestnud koostöö tõhusust. Tõrva Keskkooli kauaaegne direktor Adu Sepp (ametis 1970–1989) hoolitses koolikoordine ja elava muusikaolu eest ning oli ühtlasi muusikakooli asutamise algatajad. Tema meelitas Tõrva ka Tallinnas tuntud muusikainimesi, nende hulgas Aino ja Sulev Orgse, kes Tõrvas endale meeldiva elu- ja tööpaiga leidsid.

Et muusikaolu on keskkoolis viimasel ajal tardenud, laulupeole polnud saata ühtegi koori, lauluõpetajaga oli raskusi, läks muusikakooli abi eriti tarvis. Kui keskkool vajas mõne sündmuse puhul muusikaettekandeid, sai need muusikakoolist. Kui novembris tähistas keskkool oma 75. aastapäeva, siis nendel pidustustel, kuid ka sõprusfestivalidel, lõpuaktustel jm on muusikakooli lapsed (enamikus sama kooli omad) aidanud sündmusi meeleolukamaks muuta. On esinenud lasteaedades ja ühelinnalist üritustel. Kevadistel Tõrva päevadel tuli ridamisi üles astuda. Kui muusikakooli õpilaste kohalikus kultuurielus osalemise kohta statistikat pidada, tuleks nimekirja pikk, igatahes pikem kui pealinnas õpilase puhul. Perifeerias annab huvi- ja eriharidus kohe kõigile nähtava tagasiside ja lapsevanemadki näevad, mille eest nad maksavad.

Ei saa öelda, et Tõrva Keskkooli ruumid oleksid muusikasõbralikud. Intiimseks esinema

seks ei sobi saal oma akustika tõttu kogunisti, seepärast tehakse väikesi kontserte meelsamini vestibüüdis. Aga lõpuksam ja tähtsamate kontsertide puhul kasutatakse linna kammersaali, mis ehitati lagunenu vene kirikust. See imelise akustikaga saal on Tõrvas väga nõutud ja armastatud paik. Kaasa mõjub ka kiriku interjäär.

Kirik etendab Aino Orgse elus tähtsat osa. Ta juhatab kiriku pühapäevakooli koori, kus saavad laulda kõik soovijad. Kuid tõelist muusiteerimiselaamust võimaldab noorte ansambel, mis koosneb keskkooli ja muusikakooli vilistlastest. Noored tahtsid laulda ja kahju oli nende indu lasta kaotada minna. Aino Orgse võttis ansambli käsiile ning on seda tööd teinud tasuta. Nüüd on leitud ka sponsor.

Edaspidistes plaanides tahab muusikakool rohkem rõhku panna koosmuusiteerimisele, orkestrite ja ansambelite loomisele. Siis on pilliõppimisel ka väljund. See vastab noorte soovilegi, sest õppur tahab oma oskusi kohe rakendada – nii näeb ta õpingukasu.

Tõrva Muusikakool elab tõist elu ning huvihariduse hingusele minekut küll ei paista. Pole küll erilist jõukust ja mugavust, tehnikavahendite paraadi ega rahakaid sponsoreid. Aga koolis töötavad südamega ja headest tulemustest huvitatud ning oma vajalikkust tunnetavad inimesed. Muusikakool annab lastele huvitegevust ja kasvatab kultuuripinnast, lisab linna muusikaalule värvi ning tegijatele järelkasvu. Selliseid kooli peab hindama ning neid ikka elus hoidma.

MAIMO KALMET

Ministeeriumis

Julius kirjutas minister Paul-Eerik Rummo alla määrusele "Riigikeelt mittevõldevale täiskasvanud elanikkonnale eesti keele õpetamise kohta". Selles on sätestatud, et linnades ja maakondades õpetatakse riigikeelt mittevõldevatele täiskasvanud elanikele eesti keelt ja korraldatakse eksameid linna- ja maavalitsuste määratud riigikeele õppekeskustes, mis on Kultuuri- ja Haridusministeeriumis kinnitatud. Riigikeele õppekeskus määrab eesti keelt õppida sooviva isiku algse keeleõppimise taseme ja soovib talle sobiva kursuse või konsultatsioonid. Eesti keelt võivad õpetada teised koolitajad (koolitusega tegelevad aktsiaseltsid) ja tegevusluba omavad üksikõpetajad. Üldhariduskoolides ja kutseõppeasutustes, rakendus- ja kõrghariduskoolides ja ülikoolides õpe-

tatakse riigikeelt mittevõldevaid üliõpilasi õppekavades ettenähtud mahus. Lõpetajad sooritavad tööalase keeleõppimiseksami haridusasutustes, kusjuures eksaminatsioonide koosseisu peab kuuluma vähemalt üks riiklik eksaminatsioon (komisjoni esimees). Linna- ja maavalitsused annavad eesti keelt õppida soovivatele elanikele igakülgset teavet kõigi keeleõppe võimaluste kohta oma halduspiirkonnas. Õppija võib valida enda jaoks parima riigikeeleõppe vormi.

Riigieelarvest finantseeritava konsultatsiooni- ja õpperühmade suurus on 10–14 inimest. Õpetaja tööd tasustatakse tööliste ja teistele töötajate kategooriatele korraldatavatele õppustele kehtestatud tunnitasu alusel (kultuuri- ja haridusministri 16.02.1993. a määruse nr 2 lisa nr 4).

Määrus kohustab Eesti Keelekeskust täiendama keeleõppija õppeprogramme ja –materjali, töötama välja adaptatsiooniks vajalikud eesti keele, kultuuri ja ajaloo tundmise nõuded, korraldama augustis–septembris riigikeele riiklike eksaminaatorite atesteerimise vastavalt eksaminaatori uuele statuudile. Määrusega kinnitati riigikeele eksami kord ja riigikeele õppimise tunnistuse vorm.

Minister Paul-Eerik Rummo ja Eesti Instituudi direktor Kaja Tael kirjutasid alia koostöö raamkokkuleppele. Selle kohaselt peab Eesti Instituut vastavalt oma põhikirjale info- ja kultuurivahetuse eesmärgil sidet välisriikide sotsiaalorganisatsioonidega (Rootsi Instituut, Goethe Instituut, British Council, Alliance Francaise, Taani Kultuuriinstituut, Cervantese Instituut, mitmesugused infobürood jm) ning üksikisikutega ja informeerib oma tegevusest Kultuuri- ja Haridusministeeriumi. Instituut va-

rustab ka Kultuuri- ja Haridusministeeriumi oma infomaterjalidega Eesti kohta.

Kultuuri- ja Haridusministeerium informeerib Eesti Instituuti kultuuri- ja hariduspoliitika peasuundadest, prioriteetidest ning muudatustest neis.

Poolad teevad koostööd Eestit tutvustavate ürituste korraldamisel; vahetavad infot Eestile oluliste kontaktide väljaselgitamiseks; korraldavad kokkuleppel saabunud külaliste tegevust.

Eesti Instituut aitab kaasa Eesti üliõpilastele ja teadlastele välisriikides õppimis- ja enese-täiendamise võimaluste leidmisel ning otsib välispartneri soovil selleks Eestist sobivaid kandidaate, samuti püüab leida õppimis- ja enese-täiendamise võimalusi Eestis välisriikide kodanikele.

Vajaduse korral valmistab Eesti Instituut ette oma tegevuse käigus algatatud kultuuri- ja haridusvahetusprojektide ülemineku riiklikeks ning esitab Kultuuri- ja Haridusministeeriumile sel-

lekohased ettepanekud ja dokumentatsiooni.

Saksa parlamendidelegatsioon koos Saksa suursaadikuga külastas ministri Paul-Eerik Rummot ja välissidemete osakonda. Arutlusel oli haridusalane välisabi Eestile. Töös on uus TÜ Raamatukogu raalistamise projekt, kuna Saksa pool näitas huvi selle toetamiseks.

4.–11. septembrini Brandenburgis toimuvate Eesti, Läti, Leedu kultuuripäevade ettevalmistamiseks (lepingu allkirjutamiseks) saabub 11. augustil Tallinna Saksa esindaja. Sellel Balti kultuuri ja kunsti alasel kohtumisel kulub Eesti delegatsioon 30 inimest.

21. ja 22. juulil toimus Euroopa Nõukogu ning meie Kultuuri- ja Haridusministeeriumi korraldatud tööseminar Tallinnas, kus arutati EV kõrgharidusseaduse eelnõud. Osalesid Eesti kõrghariduse esindajad ja Euroopa Nõukogu 3 eksperti, kes arvasid, et kuigi seaduseelnõud ei ole vi-

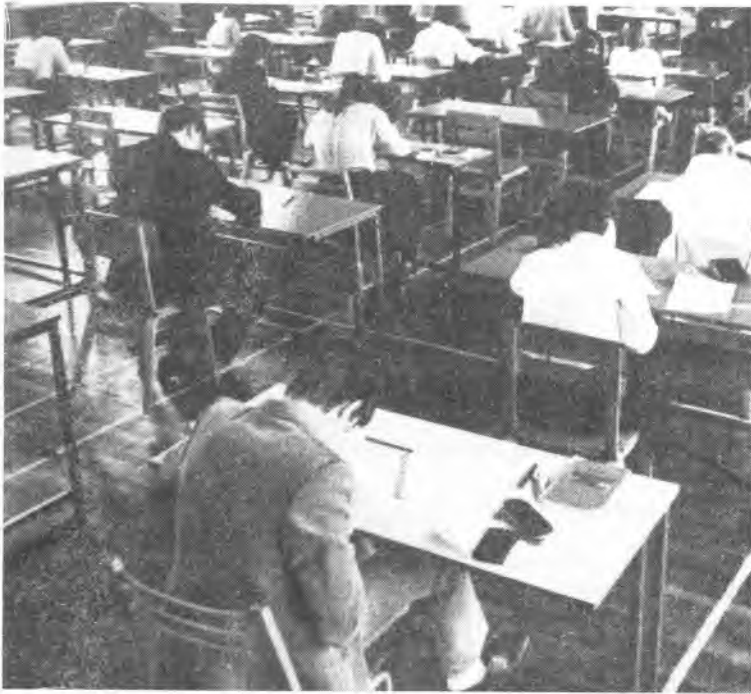
Sisseastumiseksam ajalooosast anno 1993

Tartu Ülikooli ajaloo osakonda sisseastujatel tuli erialaeksami tänavu esmakordselt sooritada kirjaliku testina. See tekitas teatud segadust ja raskusi nii üliõpilaskandidaate, ajalooõpetajatele kui ka eksamikomisjonile. Puudusid eeskujud, harjumused, kogemused.

Ajaloo osakonda õppima asuda soovijaid oli 50 kohale kokku 150. Nendest ei pidanud tasemetestile võrkeelest vastu 40, kirjandi eest said mitterahuldava 10. Seega tuli ajalooeksami täpselt 100 üliõpilaskandidaati kokku 60 keskkoolist. Test oli kahe variandis, kummaski 25 küsimust á 5 elementi. Küsimused jagunesid enam-vähem võrdsesti Eesti ajaloo ja üldajaloo vahel. Vastamiseks oli aega kaks täistundi.

Esimene rühm küsimusi oli seotud daatumitega. Millal toimus antud ajalooline sündmus? Milline oluline sündmus toimus antud aastal? Eesti ajalooost oli üksikutel perioodidel (Jüriöö ülestõus, Vabadussõda, taasvanemine) vaja teada ka kuupäevi. Üldjuhul suudeti sündmusi ja daatumeid ühendada rahuldavalt. Raskusi tekkis, kui nõuti kuupäevi. Ka mõned aastaarvud osutusid rasketeks. Ei seostatud 1961. aastat Venemaal J. Gagarini kosmoselennuga; ei teatud, et aastail 1913–1921 oli USA presidendiks W. Wilson (pakuti D. Eisenhowerit, Th. Rooseveltit ja isegi B. Franklinit ning W. Churchillit); vähesed teadsid ka, mis toimus 1220. aastal Eestis.

Teine rühm küsimusi oli suunatud teadmiste väljaselgitamisele ajaloolistest isikutest. Vastused varieerusid, näitasid erinevaid huve ja lugemust, aga ka ettevalmistuse lünklikkust. Oli nimesid, mida üldiselt teati vähe: B. Hoeneke (tema asemel pakuti Jüriöö ülestõusu kroonikuks isegi E. Vildet ja M. Metsanurka!), Eesti suuremate erakondade juhid 1918–1940 (v.a J. Tõnisson ja A. Rei; ei seostatud nimesid õigete erakondadega), Feidias ("jumal Kreeka mütoloogias"), W. E. Gladstone ("mingisugune inglase"), J. Nehru ("Rooma keiser"). Halvasti tunti maailmakuul-

said teadusmehi ja leiutajaid. Üksikuid kurioosseid vastuseid pakuti ka üldiselt hästi teatud isikute puhul. Kurvastas nimeid väärõigekirjutus (Rousvelt, Hrušov, Karter, Mont Comery, Gromwell, Reygan jt).

Kolmas rühm küsimusi nõudis terminoloogia tundmist. Nendega saadi üldjoontes hakkama. Raskusi pakkus eelkõige termini lühike ja täpne defineerimine. Mõni ei teinud vahet okupatsiooni ja anneksiooni vahel (siin tuleb ehk näha meie ajakirjanduse "teenid"?). Üksikutest mõtteväärtustest: ketser on "inimene, kes saab elatise mitte töö, vaid teiste riisumisega"; hierarhia on "monarhide sugupuu"; vasall on "alluv, kes töötab käsitöö-tsunitis". Mõnedel oli raskusi mõistete "protektoraat", "dominioon", "maahärra".

Neljas rühm küsimusi oli suunatud mingi nähtuse või kellegi vaadete iseloomustamisele. J. V. Jannseni plusse ja miinuseid tunti. Üks vaimukas vastaja arvas tema teeneks ka seda, et ta oli L. Koidula isa. Osati võrrelda J. Hurda ja C. R. Jakobsoni vaateid ja praktilist tegevust. Mõnevõrra raskemaks osutus Balti erikorra iseloomustamine ja selle alguse ajaline fikseerimine.

Ministeeriumis on väljatöötamisel ka teiste õppeasutuste litsenseerimisstandardid.

■ 22.–28. augustini toimub Soome Vabariigi, Saksamaa Liitvabariigi ja Eesti Vabariigi noorsootöötajate kolmiknõupidamine. Igast riigist osaleb 5–liikmeline delegatsioon. 22.08.–26.08. viibitakse Soomes, 26.08.–28.08. Eestis. Nõupidamise peaorganisaator on Soome Haridusministeerium, teisteks osapoolteks Saksamaa Naiste ja Noorsooministeerium ning Eesti Kultuuri- ja Haridusministeerium.

■ 25.–29. augustini teeb Ungari Vabariigi peaministri juures asuva Noorsoo Koordinaatsiooni Keskus ametliku visiidi Eestisse. Eesmärgiks on läbi arutada kahe riigi vahelise noorsootöö protokolli põhiküsimused ning konkreetsete ettevõtmiste plaan 1994. a.

■ Registreeriti Emakeele Seltsi põhikirj. See on 1920. aastal Eestis asutatud filoloogiline asu-

tus, mis tegutseb Eesti Teaduste Akadeemia juures. Selts on seadnud oma eesmärgiks ärata-dava huvi eesti keele ja tema sugulaskeelte ning rahvaluule teadusliku uurimise vastu, edendada filoloogide akadeemilist suhtlemist ja ühisüritusi, samuti nende kohtumisi ja koostööd eesti keele huvilistega. Selts tahab kaasa aidata ka eesti keele takistamatule kasutamisele riigikeelena. Tegevliikmeiks võivad olla isikud, kes tegutsevad filoloogidena eesti keele ja tema sugulaskeelte alal, kel on teeneid nende keelte aineastiku kogumisel või kes seltsi eesmärkide taotlemisele väljaspool filoloogiat kaasa aitavad. Üliõpilastest tegevliikmed kustutatakse aasta jooksul pärast keskkoolist lahkumist, kui nad ei ole avaldanud soovi seltsi liikmeks edasi jääda. Seltsi auliikmeks võib valida esilekõlvivaid filolooge, samuti muid isikuid, kes on eriti teenedkad seltsi eesmärkide taotlemisel.

Kuues rühm küsimusi oli kultuuriajalooosast. Vanaaja tuntuimatest eepostest nimetasid kõik "Iliast" ja "Odüsseiat", paljud ka "Aeneist" ja "Gilgameši", aga vähesed "Mahabharat" ja "Ramajanat". Rohkesti pakuti asemele keskaja eeposi, eriti "Nibelungide laulu". Raskusi pakkus reformatsiooniaja tuntuima jutlustaja nimetamine Eestis: arvukate nimede seas mainiti isegi Jan Husi, Stefan Batoryt, Martin Lutherit ja prohvet Maltsvetti. Hästi

teati hariduselu saavutus Rootsi ajal, vähem aga Eesti rahvuslike kultuuriasutuste rajamist 19. ja 20. sajandil (suhteliselt hästi Eesti Rahva Muuseumi ja Õpetatud Eesti Seltsi).

Tuleb nentida, et mõned testi küsimused osutusid vastajale üleliia raskeks. Seda tuleb järgmistel aastatel arvestada. Teiselt poolt vajab ka ajaloo huviliste ettevalmistamine sisseastumiseks Tartu Ülikooli ajaloo osakonda senisest erinevat lähenemist. Loodetavasti ilmuvad lähemal ajal kõik vajalikud õpikud ja kirjastused leiavad rohkem võimalusi ka muu ajaloo-alase kirjanduse avaldamiseks.

Test tegi oma valiku. Oli see õige või mitte, seda näitab tulevik. Konkurssi jäämiseks vajaliku pallide hulga (13) kogus 64 üliõpilaskandidaati. Parimaid vastuseid andsid Kala Sirkel Pärnu 1. Keskkoolist, Martin Hallik Pärnu Humanitaarkeskoolist, Margus Ott Tallinna 7. Keskkoolist, Andres Tohver Tallinna 21. Keskkoolist, Lauri Maran Põlva Keskkoolist ja Indrek Raudne Kadrioru Keskkoolist. Koolide hulgast paistsid silma Tartu 2. Keskkool (kõik 5 taotlejat said üle 13 palli), Tallinna 21. Keskkool ja Tartu 12. Keskkool (kummastki jäid konkurssi kõik 3 taotlejat). Üldse on vastuvõetuid 50 + 5 tasulise täiendõppe vormis. Esindatud on selles kontingendis 43 keskkooli. Geograafiliselt domineerivad Tallinn (16) ja Tartu (11). Järgnevad Pärnu (5), Viljandi (3), Rakvere, Võru ja Tapa (á 2). Huvitav on märkida, et sisseastumistest on lõpetanud keskkooli tänavu vaid 34, teised on lõpetanud varem. Neide on 30, noormehi 25.

Usume, et ajaloolase teed sel aastal Tartu Ülikoolis alustajatega areneb osakonna õppejõududel viljakas ja tulemusrikas koostöö! Loodame, et need, kellel tänavu eksam ebaõnnestus, ei lase end sellest heidutada ja konkureerivad järgmisel suvel uuesti. Soovime jätkuvat tööd ka kõigile ajalooõpetajatele!

OLAF-MIKHEL KLASSEN,
ajaloodoktor, eksamikomisjoni esimees

Seltsi toetajaliikmeks võivad olla isikud, sealhulgas juriidilised isikud, kes seltsi aineliselt toetavad. Oma eesmärkide taotlemiseks korraldab selts koosolekuid ja konverentse ning muid teaduslikke ja populaarteaduslikke kokkutulekuid, näitusi ja tuluüritusi ning keeleainestiku kogumist:

– üllitab oma aastaraamatut ning lingvistilisi ja folkloristlikke trükiseid;

– teeb koostööd teiste seltsidega, teadusasutustega ja kõrgkoolidega kodu- ja välismaal ning vahetab nendega väljaandeid;

– peab oma liikmete tarbeks raamatukogu, kogub käsikirju, fotosid ja salvestisi;

– korraldab sihtuuringuid, emakeelealast täiendusõpet, annab keelenõu jne.

LEIDA REIMANN

Tähelepanu!

**Tartu Ülikooli
Pedagoogikakeskus**

korraldab

õpetajate

täienduskoolituse

1993/94. õa

järgmiselt.

A. Pedagoogika eriala kõrghariduse baasil koolis töötavatele pedagoogidele, kellel puudub õpetajakutse või kes soovivad saada olulist lisa oma pedagoogikateadmistele. Lõpetajatele antakse õpetaja kutsetunnistus ja akadeemiline õiend erialaainete läbimise kohta. Programm on planeeritud kolmeaastase kestusega. Enamik õppetööst ülikoolis kavandatakse koolitööst vabale ajale ja toimub kaugõppele sarnases sessioonisvormis.

B. Kõrgharidusega õpetajate täienduskoolitus neil erialadel, milles ülikoolis õpetajaid ette valmistatakse: eesti keel, inglise keel, saksa keel, matemaatika, keemia, füüsika, bioloogia, geograafia, kehaline kasvatus, eripedagoogika. See täienduskoolitus annab tuge ka neile õpetajatele, kes põhikoolis õpetavad mitut ainet. Täienduse läbinud saavad sellekohase tunnustuse, mis annab võimaluse taotleda kõrgemat palgajärku. Õppetöö korraldatakse individuaalse õppekava alusel, mille täitmine ei ületa kahte õppeaastat.

C. Koolijuhtide, õppealajuhatajate, haridusnõunike jt täienduskoolitus eesmärgiga toetada neid eelkõige õigusteaduse, majandusteaduse, haridusfilosoofia, aga ka teistes valdkondades. Asjast huvitatutel palutakse lisada avaldusele oma ettepanekud-soovid. Tsükli läbimist saab arvestada koolijuhi atesteerimisel.

D. Muukeelse koollõpetaja täiendus eelkõige eesti ajaloo, majanduse, geograafia, eesti keele ja kirjanduse, aga samuti kultuuriloo alal eesmärgiga nimetatud koolide õpetajaid senisest enam kurssi viia Eesti Vabariigi tänapäeva ja ajaloo. Osavõtjatele antakse tõend loengutsükli, kursuse jms läbimise kohta. Saadud ainepunktid lähevad vajadusel arvesse hilisemal õpetajakutse taotlemisel (neil, kel kutset ei ole).

Kultuuri- ja Haridusministeeriumi Kooliamet on seni õpetajate erialast täienduskoolitust finantseerinud. Meil on alust loota, et finantseerimine jätkub ka järgnevatel õppeaastatel.

Ootame teie avaldusi koos kooli toetusega Tartu Ülikooli rektori nimele kuni 5. septembrini (p. A toodud täiendusvõimaluse korral tuleb esitada avaldus 31. augustiks k.a.) aadressil EE2400 Tartu, Ülikooli 18, Pedagoogikakeskus, täienduskoolitus.

Lühikursused toimuvad eriplaani alusel, mille kohta ilmub teade "Õpetajate Lehes" ning teatatakse ka HO kaudu.

MATI SALUNDI,
TÜ Pedagoogikakeskuse juhataja

gadeta, saab nende alusel kõrghariduse ümberkorraldamist alustada.

■ 28. juulil võeti ministri määrusega nr 11 vastu kõrgkoolide litsenseerimisstandardid. Need määratlevad nõuded, mida eksperdid ja komisjon arvestavad litsentsi väljaandmisel või uuendamisel. Kõrgkoolile koolitusloa ehk litsentsi väljaandmisel hinnatakse õpetuse eesmärke ja sihte, planeerimist ja juhtimist, õppekava ja õppejõude käsitlevaid standardeid, samuti õppe- ja infovahendeid, materiaalseid ja rahalisi ressursse, üliõpilaste võimalusi ja õppeasutuse vastutust üliõpilaste ees. Iga eespool nimetatud osa kohta on välja töötatud oma standard, kusjuures on arvestatud teiste riikide kogemusi.

Kõiki standardeid hinnatakse kahe-palli-süsteemis: rahuldav ja mitterahuldav. Litsentsi väljastatakse ainult siis, kui kõik standardid on saanud rahuldava hinnangu.

Kooli mured on ka omavalitsuse mured

TÖNU KALLE foto

(Algus ÕpLIs nr 28.)

Milliseid teadmisi peaks kool andma?

Kooliõpetuse sisu, maht ja selleks kulutatav aeg on sätestatud riiklikes kooliprogrammides. Samas nähakse neis ette ka aeg, mille sisustamise üle otsustab kool ise. Mida koolilt oodati?

Taheti, et haridussüsteem tagaks **noore läbilõigivõime tööjouturul**. Tõdeti, et praegused riiklikud kooliprogrammid jätkavad selles osas soovida. Lisaks kohustuslikele teadmistele peaks laps koolist kaasa saama **ettevalmistuse töötamiseks kõige üldlevinumatel elualadel** — auto ja traktori juhtimise oskused, üldised teadmised remondi- ja ehitustöödest, õmblemisest ja kokakunstist. Koolis tuleks anda ka **majandus- ja äriõpet**, ent mitte selleks, et täiendada niigi arvukate ärikate ridu, vaid et äritegevus Eestis kujuneks sama kultuurseks ja eetiliseks tegevuseks, nagu on Lääne-Euroopa ja Skandinaavia arenenud maades.

Veel peaks noor saama nn **toimetulekuhariduse**, teadmised selle kohta, kuidas pöörduda ühe või teise ametkonna poole, milliseid küsimusi need lahendavad, kuidas alustada kohtulikku menetlust seaduslike õiguste eiramise või otsese peitluse puhul jms. Iga inimene peaks teadma, kuidas käituda, kui ta on kaotanud töökoha, millised on tema õigused ja kohustused. Sellelaadsete teadmised on eriti olulised praegu, mil leidub küllalt ametkondi, kellele inimese rahakotist raha väljapumpamine näikse lausa auasi olevat.

Samas oodatakse koolilt piisavat paindlikkust nende laste suhtes, kes ei suuda kohustusliku programmiga hakkama saada. Noortele, kes vanuse poolest võiksid koolist lahkuda, kuigi kohustuslik programmit läbimata, peaks kool andma mingid **elementaarsedki kutseoskused**. Pea igas põhikoolis on oma **puu- ja metallitööklassid**, mida annaks selleks otstarbeks kasutada.

Üldse soovitakse praktilisi oskusi andvate õppeklasside senisest suuremat rakendatust. Küllap leiduks ka vanemate hulgas huvilisi, kes meeeldi koos lastega koolitöökojas õhtuti midagi tarvilikku valmistaksid.

Koolilt oodati, et senisest rohkem hakataks tegelema **täiskasvanute huvilase enese-täiendamise**ga. Arusaadavalt ei piisa siin oma õpetajatest. Miski aga ei takista kooli otsimast ja leidmast inimesi, kes võiksid täiskasvanud elanikkonnale mõndagi huvitavat õpetada, olgu see siis **muutunud seadustiku tutvustamine** või **majandusteadmiste propageerimine**.

Töötute koolitamise on riik pannud tööturuametile. Küll aga saab koolgi ilmutada initsiatiivi ja head tahet, nagu ta on seda alati teinud kasvatusalaste teadmiste levitamisel: õpetada keeli, pakuda huvikoolitust.

Sellelaadsete tegevuste viljelemine teeks kohalikest koolist ka **nõuandekeskuse**, mis kahtlemata tõstaks kooli ja õpetajate mainet kohaliku rahva hulgas.

Ühishuvid inimsuhete pinnal

Peamiseks probleemiks on asotsiaalsed pered, nende väljaselgitamine ja neist pärit laste normaalse käekäigu tagamine.

Perede asotsiaalsus ilmneb sageli lapse kooli tules. Seepärast ootabki vallavalitsus eeskätt koolilt sedalaadi informatsiooni. Tänu teabele saavad kool ja vallavalitsus sekkuda, et **tagada laste õiguste kaitset**.

Probleemi teine pool puudutab perekondi, kus vanematel sissetulek puudub või on see nii väike, et väljastpoolt tuleb abi on hädavajalik. Tihti on need pered oma muredega üksi ega tihka minna abi otsima. Siingi on vallavalitsusel tarvis teavet, et sotsiaalaabi jõuaks õigetes kätesse ja toetus nendeni, kellel seda kõige enam vaja.

Seega peaksid olema kooli ja vallavalitsuse ühise huvi all **asotsiaalsed ja väikese sissetulekuga paljulapselised pered**. Eriti vajalik on sellelaadne koostöö linnades ja suuremates paikkondades, kus sageli naabridki omavahel võivad.

Millise noore peaks kool kujundama?

Püüan kokku võtta neid omadusi, mida taheti näha koolilõpetajal. Ta peaks olema **iseseisev, oma elukorraldusega toimetulev, otsustus- ja algatusvõimeline, organiseerimisoskustega, ühiskondlikult aktiivne, praktilise ja realistliku ellusuhtumisega, viisakas, suhtlemisoskustega**. Polegi nii vähe, lisagem siia veel kohustuslikud teadmised ja praktilised oskused ning saame üsna aukartustäratava hulga nõudeid. Ja selle kõigepeaks kool toime tulema 9 aasta vältel. Arusaadavalt ei suuda ta siin üksi midagi. Vaid kodu ja kooli ühised jõupingutused võivad kujundada iseseisvaks eluks valmisoleva noore inimese. Peamine kasvataja on kodu, kooli ülesanne on toetada kodu taotlusi. Loomulikult saab ta seda teha ainult seal, kus need taotlused toepoolest olemas on. Kui kodu ei taha lapsega tegelda või on vanematel lapse muredest tähtsam uue "Volvo" hankimine, peab kool paratamatult juhtohjad enese kätte võtma.

Milline peaks olema õpetaja?

Õpetajalt oodatakse laste õpe-

tamist ja kasvatamist. Kuidas peaks ta seda tegema? Tahetakse, et õpetaja **võtaks** oma töös võimalikult palju **arvesse laste huvisid, oleks heatahtlik kõigi laste vastu**. Seda ka siis, kui laps on midagi valesti teinud või tegemata jätnud. Heatahtlikkus ei välista **nõudlikkust**. Õpetaja peaks **muutuma vabamaks, saama lahti konservatiivsuselt**, oma ajast maha jäänud õpetaja, ükskõik kui hea ainetundja ta ka ei oleks, ei leia lastega kontakti. Taheti, et **õpetaja oleks õpetaja ka mujal**, mitte ainult klassi nelja seina vahel. Loomulikult peaksid lisanduma **takti- ja mõõdutunne**. Kui lastelt oodati, et nad kooli lõpetades oleksid **ühiskondlikult aktiivsed**, siis sama sooviti ka õpetajalt. Temalt oodatakse "rahvameheks" olemist.

Mida oodati koolijuhilt?

Arvamused koolijuhil ja kooli juhtkonna kohta olid vastuolulised.

Ühes äärmuses väideti, et kool tulgu ise toime kõigi oma murede ja probleemidega, mis puudutavad õpilaste transporti, internaat, toitlustamist ja kõike muud. Omavalitsuse asi pole kooli probleeme lahendada.

Ega omavalitsus saagi kooli eest kõike ära teha, siis poleks kooli juhti ega juhtkonda vajagi. Küll aga on muresid, millega koolijuhit valla toetuseta toime tulla ei suuda. Pealegi peaks koolijuhit tegelema ennekõike kooli pedagoogilise juhtimisega, mitte pühendama enamikku oma ajast majandamisele.

Teiseks äärmuseks tuleb pida-da püüet lahendada ka need probleemid, mis otseselt seotud pedagoogilise protsessiga. Selle juhtimiseks ei piisa, et oleme ise kunagi koolis käinud, ega ka sellest, et oleme oma pere lapsed tublideks ja korralikeks inimesteks kasvatatud.

Õnneks kohtas selliseid äärmusi harva. Valdavas enamikus olid ootused koolijuhil tegevusele realistlikud ja igapäevaseid elunõudeid arvestavad. Nii oodati, et koolijuhit **oskaks koollis luua teovõimelise meeskonna, valida koollis sobivat kaadrit**. Kool peaks ise suutma leida **õpetajate hulgast neid, kes nõus pedagoogiametit õppima ja seeläbi kodukooli naasma**. Sel juhul oleks ka vallal kindel tunne nende inimeste õpinguid toetada.

Koolijuhilt sooviti, et ta koostaks **kooli majandusliku tegevuse realistliku programmi**, mille alusel oleks võimalik niigi nappe vahendeid **kõige otstarbekamalt ja optimaalsemalt kasutada**.

Kooli tegevuse planeerimisel oodati, et kool mõtleks läbi ka selle, **kuidas rakendada tegevusse need õpilased, kes kaugemal koollis käivad** ja kellel koolipäeva lõpu ja kojuõidu vahel hulk tühja aega jääb. Kui põhikoolis on enamasti pikapäevärühmad, siis keskkoolis peaks see aeg olema samuti sisukalt täidetud. Loomulikult ei saa keskkooliõpilasele tegevust peale sundida, küll võib aga pakkuda valikuvõimalusi.

Kooli ja kultuuriasutuse koostöös peaks koolijuhit olema initsiaatori rollis.

HARIDUSASUTUSTE SOOVID LINNA- JA VALLAVALITSUSTELE

Osaleda kohalikus arengus

Koolijuhit ootab, et **omavalitsusel oleks perspektiivplaan selle kohta, kuhu tahetakse jõuda ja mida ette võtta**. Selline planeerimine hõlmab paratamatult ka **täiendus- ja ümberõppe vajaduse ligikaudse prognoosi**. Sellest on kool eriti huvitatud kui võimalikult täiendava rakendusvõimaise leidmisest oma töötajatele.

Omavalitsuste osalemisest haridusküsimuste lahendamisel

Omavalitsused ootavad koolilt haridusvõrgu planeerimise projekti. Koolid soovivad, et võtta selle kavandamist ainult oma õlgadele. Muidu võib juhtuda, et kool teeb ära suure töö, kulutades selleks palju energiat ja aega, tulemus aga ei ole omavalitsusele vastuvõetav. Koolide ettepanek oli moodustada **ühine töögrupp**, kelle ülesandeks oleks **kohaliku haridusvõrgu planeerimine** ja haridusküsimuste ettevalmistamine volikogule. Koolimehed tahaksid, et **volikogud senisest enam haridusküsimusi arutaksid** ja midagi ka otsustaksid. Mis saab lasteaedades? Kuidas sõidutada lapsi lasteaeda ja õpilasi kooli ning tagasi koju? Kuidas valmistada koolieelseid lapsi, kes ei käi lasteaias, kooliks ette? Kes peaks sellega tegelema ning kuidas seda tööd tasustada?

Ühiselt tuleks tegelda koolikohustusest kõrvalehüüjate, kohaliku haridusvõrgu kujundamise, ruumide leidmise ning remondi-

(Järgneb.)

RAIVO KIIS,
Jõgevamaa Hariduskoondise
koolinõunik

Tänapäeval ei ehmata selle uudisega küll mitte kedagi, sest oleme igat masti reisimisega juba harjunud. Ometi ulatuvad Turba laste Pariisi-sõidu tagamaad mitme aasta taha.

Lugu on lihtsalt selles, et Turba lapsed esinesid väga tubliit kaks aastat tagasi ELO suurlaagris Karepal. Siis ELO Peakorter neile selle sõiduettepaneku tegigi. Et tänavu olid Turba elolased taas Karepal ja nagu ikka tublimata hulgas, siis kooli direktorilt, kes kõik need aastad oma lastele laagris (ja muudeltgi ettevõtmistel) toeks kaasas olnud, asja lähemalt uurisingi.

Viktor Juhanson: Tegeilikult saime ELO Peakorterist vaid võõrustajate aadressi ja muud koordinaadid. Sõiduasju ajasin ise peaaegu terve õppeaasta. Viisid ja muud sõidudokumente pidi mullu kevad-suvel veel Moskvas taotlema ja sealset asjaajamist silmas pidades kümneid kordi ülemuste uksepakke kulutama. Asjad said lõpuks korda 24.tunnil. 14.juuli hommikul sain suure surmaga pileti Tallinna lennukile ja õhtul sõitsime Prantsusmaale. Aga las lapsed räägivad ise.

Lepimegi nii kokku ja kasutame siinkohal Turba Keskkooli ELO juhi (tegelikult 11.klassi õpilase) **Anely Altepergi** lahkel loal väljavõtteid tema reisipäevikust.

Reisipäevikut sirvides tundub, et sõit läks lausa ladusalt. Kas aasta tagasi olid piiriületamised lihtsamad ja tollimehed leebemad? Selle peale rehmab Viktor Juhanson käega ja on üsna tüdinenud näoga. Juba sellest võib välja lugeda, et midagi head tal meenutada ei ole.

Sõitsime läbi terve Euroopa, ent midagi masendavat meie ja Leedu piiripunktidest ei meenu. Tagantjärele mõeldes oli see üks suur närvesööv jama, aga lastele oli sõit lubatud ja kes ei ihkaks kas või kord elus Pariisi näha.

Kilde r

Lõpuks ometi. Sõit läks lahti **14.juulil** (1992.a) õhtul kell 21. Tee viis meid läbi Läti, Leedu, Poola ja Saksamaa Prantsusmaale. Selle tee pidime läbiema Loksa Keskkooli "Ikarus" bussiga. Tingimused olid nagu nad olid, kuid lootuses jõuda Prantsusmaale kannatasime kõik ära. Väike vahepeatus oli meil Saksamaal Dresdenis, kus saime vaba aega linnaga tutvumiseks. Dresdeni vanad ehitised jätsid meile hea mulje.

Prantsusmaa piiri ületasime **18.juulil** varahommikul. Esimene mulje — kõrge mäed, lõputud maisi- ja päevalillepõllud. Edasi põrutasime Bourges'i poole. Teed leida polnudki nii kerge. Abi saime lahkest prantslaselt, kes nõustus olema giidiks (sõitis oma autoga meie ees). Samal õhtul jõudisime Foesysses, oma elupaika. Foesy on meie mõistes alevik. 2200 elaniku elavad kõik oma majades. Iga maja ees on palju lilli.

Laupäev, 18.juulil. Pärast hommikusööki tutvusime Foesyga. Kõigepealt käisime väikeses kirikus, siis tenniseväljakul, mida sai üürida. Küla teises otsas oli kanal, mis meenutas koske. Foesyss olid kõik normaalseks eluks vajalikud ettevõtted ja ärid: postimaja, toidupood, kosmeetikaäri, bensiinijaam, masinaäri, portselanitehas, linnapea (külavanema) hoone, raamatukogu, apteek, saiapood, lasteaed ja algkool.

Pärastlõunal sõitsime Vierzoni, linna, mis asus Foesyssist 9 km kaugusel. Seal käimiseks anti 2 tundi aega.

Pühapäev, 19.juulil oli losside külastamispäev. Esimene oli Cheverny, mida ümbritses sametine muru. Polnud ka ime, et muru nii ilus oli, sest seal ei tohtinud käia. Loss nägi seest välja nagu kuninglikud hooned ikka. Lüksus oli kirjeldamatu.

Teine loss kandis nime Chambord. Selle lossi uhkus oli kahekordne trepp, mis ajas mõnelgi pea segi oma hiilgusega. Ruume oli nii palju, et võis kergesti ära eksida.

Esmaspäeval, 20.juulil viidi meid ratsabaasi, kus veetsime terve päeva. Õhtul käisime kohalike noortega jões ujumas.

Teisipäeval, 21.juulil käisime katedraalis, mille tippu jõudmiseks tuli läbida 455 keerdrepi astet. Trepp oli nii kitsas, et üksteisest möödumiseks ei olnud eriti kerge. Katedraali tornist avanes võrratu vaade linnale.

Kolmapäeval, 22.juulil. Sõitsime väliujulasse, kus ei puudunud ka hüppetorn. Seda kasutasime meiega. Tagasi Foesysses sõitsime rongiga.

Uudis Turba lapsed ariisis käisid

Turba Keskkooli direktor Viktor Juhanson oma elolaste keskel Karepa laagris.

Oma teada ajasime kõik asjad korda. Võtsime dokumentidele kõikvõimalikke allkirju. Et minister oli puhkusel, kirjutas tema eest alla aseminister Kalju Luts. Leedu piiril teatati, et olgu ministri allkiri – asetäitja oma ei loe. Ei aidanud palved ega selgitused. Sõida või lastega tagasi Viinusse sealsetelt ülemustelt allkirju tooma. Pärast venivaid ootamisi saime läbi (loomulikult meelega andes). Tagasiteel öeldi otse: seisate senikaua, kui kingitusi annate (olime öelnud, et tuleme Prantsusmaalt). Iklas ajas meie piirivalve õõsel, õieti varahommikul

kell 3 magavad lapsed bussist välja, pani riita ja siis ei heitnud neile (ega bussist) enam ühtegi pilku, luges vaid dokumendid üle.

Laste ees oli nii häbi, et vaju või maa alla. Eks nemad arva, et direktor midagi tegemata oli jätnud.

Ometi ei suutnud piirijant Prantsusmaa–reisi sära tumestada.

Olgu lõpetuseks lisatud, et Turba Keskkool võõrustas sel suvel oma korda noori prantslasi Foesyst.

Reisimuljeid kuulas ja –päevikut sirvis ÜLO TIKK

TÖNU KALLE foto

isipäevikust

Õhtul käisime linnapea vastuvõtul. Linnavalitsus kinkis meile mälestuseks kohalikus portselanivabrikus tehtud tassid. Algul arvasime, et need on suljongitassid, kuid prantslased joovad neist hommikuti väga kanget kohvi. Vastuvõtt oli väga südamlük.

Neljapäev, 23. juulil. Küllastasime kohalikkude algkooli. Klassides oli õppeaasta lõpuks kõik vajalik. Mingit luksust silma ei hakanud. Seejärel küllastasime Foesy portselanitehast.

Reede, 24. juulil. Peeti noorte festival. Seal esinesime meiegi. Vastuvõtt oli ehtprantslaslik. Rahvas plaksutas ja kisas, mis jaksas.

Laupäev, 25. juulil oli perepäev. Tutvusime prantslaste igapäevaeluga. Nii täiskasvanud kui ka noored prantslased suitsetavad minu arvates metsikult. Ja ega nad ka vähem söö. Alguses oli meil raskusi prantslastega ühepalju süüa. Toidu kõrvale pakuti ka veini. Lapsed jõid söögi kõrvale vett. Piima ei joodud üldse. Tavaline prantslane ennast aiamaaga ei vaeva, kuidagi kõigil on oma maja.

Õhtul oli meil koos peredega sööklas viimane koosviibimine. Huvastijätt muutis meele nukraks, ehkki olime vähe koos olnud.

Pühapäeval, 26. juulil oli plaanis sõit Pariisi, kuhu oli Foesyst 220 km. Väljasõit hommikul kell 6. Pariisi sõitsime kahekorruselise bussiga. Kohale jõudsimise poole üheksaks. Kõigepealt käisime Jumalaema kirikus. Kõikjal olid vitraažaknad. Kohe tuli meelde Victor Hugo "Jumalaema kirik Pariisis". Kirikust jäi unustamatu mulje.

Seejärel sammusime Triumfikaare alla, sealt edasi jalutasime Eiffeli torni ümber. Tornis on kolm platvormi, kuhu viib lift. Meil õnnestus ära käia kolmel platvormil. Sealt avanes imeline vaade tervele Pariisile. Seejärel korraldati meile laevareis Seine'ile.

Õhtul kella kuueks jõudsimise tagasi Foesysse. Pakkisime asju ning vahetasime aadresse. Ootamatult oli kell saanud kümme, mis tähendas seda, et oli aeg hüvasti jätta Foesy ja tema rahvaga.

Tagasi sõitsime läbi Šveitsi. Selle mägismaa loodus on kirjeldamatult kaunis. Maantee kulges läbi mägede rajatud arvukate tunnelite.

Koju jõudsimise 30. juuli hommikul kell kuus. Prantsusmaa on siiani veel südames. See reis jääb alati meelde.

Kohtasin Külli ühel päikesepaistelisel pärastlõunal. Seisis keset Kullassepa tänavat – päevitanud, rõõmsameelne, silmad säravas, suve täis ja enesega rahul. Tere, tere, kust, kuhu, kuidas läheb? Hästi, hästi, teinud eksamid ära, kohe–kohe on Pedagoogikaülikooli I kursuse tudeng. Soovin õnne ja kauplen välja lubaduse, et Külli tuleb toimetusse, vestleme reisimisest, elust ja õppimisest.

Tuligi. Mina küsisin. Külli vastas.

Üks kolmandik tänavu TPÜsse vastuvõetutest on keskkooli lõpetanud aasta või enam tagasi, kirjutas Aili Aben 7. augusti lehes. Ka Sina lõpetasid 2 aastat tagasi, miks Sa siis kohe õppima ei läinud?

Esiteks ei olnud ma üldse kindel, mida tahaks õppida. Ülikool oli nii suur ja ilus asi, et sisseastumine lihtsalt sisseastumise pärast kõne allagi ei tulnud. Ja ega ükski eriala väga peibutanud ka.

Teiseks tundsin, et n-õ ettekirjutatud rada keskkool – ülikool – töö ei olnud minu jaoks mitte kõige õigem. Ja väga huvitav ei tundunud see ka.

Siis tuli võimalus – Norramaa – ja asi oli otsustatud. Õppisin pea aasta Norra Rahvaülikoolis, elasin norralaste keskel. Põhjalneks oli norra keel, sinna juurde norra ajalugu ja kirjandus.

Teine aasta möödus Saksamaal Münchenis. Töötasin Baltikumi Infopunktis – andsin kõikvõimalikku infot Eesti eluolu, turismivõimaluste jms kohta.

Mida andsid Sulle need kaks aastat?

Maailm avarus, kadusid seni ületamatuna tundunud piirid maade ja inimeste vahel. Sain juurde tühutu annuse enesekindlust, tolerantsust; mitu keelt; hästi–hästi palju sõpru, tuttavaid; emotsioone.

Õppisid 11 aastat saksa keele süvaõppega klassis, aga 12. klassi kevadel valisid üheks lõpuksamiks inglise keele. Miks?

Alates 6. klassist olin käinud keeltekoolis, keskkoolis lisandu-

Külli

sid inglise keele fakultatiivtunnid. Igasuguste reaalinete vahel tundus inglise keele eksam just see õige, kergem ka.

Mitu keelt Sul praegu suus on?

Vabalt valdan saksa, inglise ja norra keelt. Aga (eestlase moodi) saan hakkama ka soome ja vene keelega, kuigi need keeled tuleb teisele pulgale seada. Norra keele õppimine oli väga kasulik, sest selles keeles saab vestelda ka rootslase, taanlase ja islandlasega (kõik saavad üksteisest kenasti aru).

Miks otsustasid kõrghariduse omandada Eestimaal? Kõik, kel võimalik, püüavad ju nüüd minna välismaale.

Mingil hetkel – täpsemalt sel kevadel Münchenis – tundsin, et nüüd on aeg midagi kindlat ette võtta. Mõõda maailma "turnimine" on väga põnev ja konkurentsitult suurim elukool, aga minul kahest aastast piisas. Tekkis soov millegi väga tõsise, sügava ja süvenemist nõudva järele.

Miks just Eestimaal? Koju tahtsin. Mitte koju oma tuppa, aga koju tuntud–teatud keskkonda.

Ja natuke kartsin ka, et kui neljaks aastaks näiteks Münchenisse jääksin, et tahakski enam tagasi tulla...

Kas loodad saada TPÜst hea hariduse?

Parandamatu optimistina loodan jah. Valisin erialaks saksa keele. Arvan, et seda on õigem õppida just Tallinnas, kus võimalusi keele aktiivseks kasutamiseks on palju.

Minu lisaeriala, milleks on reklaam, on uus ning väga vajalik ja huvitav. Kui sel alal on tugevad õppejõud ja hea programm, siis usun küll hea hariduse saavat.

Lisaks õpib TPÜs terve rida Sinu klassikaasias!

Jaa, koguni seitse: Triin I, Marris ja Kristel II, Jaana ja Janek III kursusel saksa, Girsten III kursusel rootsi keelt ja Ronald tegi sel suvel eksamid poiste tööõpetuse erialale. (8 ühest klassist, seda polegi nii vähe. – L.J.)

Miiliste sõnadega meenutaksid oma keskkooliga?

Üldiselt tuletab keskkool meelde n-õ "vanu häid aegu". Mulle meeldis meie keskkool väga. Seda just teatava vabameelsuse pärast. Eelistan kooli eksperimentaalsusepüüet ja huvitavaid pedagooge mõne traditsioonidega hea kooli rangele korrale ja õppeainete tampimisele.

Oled palju kodust ära olnud. Kuidas Eestimaa tundub?

Eestimaa on tore. Tahtsin nii väga siia tagasi tulla ja olen õnnelik, et nüüd natuke koha peal olla ja õppida saan. Aga eks varsti tuleb taas reisikihk peale. Siis on jälle nii hea siia tagasi tulla.

Eestis on minusuguse jaoks rohkem võimalusi ja tulevikku kui väljakujunenud struktuuridega Lääne–Euroopas.

Mis Sa veel teed peale selle, et said tudengiks ja oled lihtsalt kena noor inimene?

Praegu puhkan pärast koju saabumist, eksameid – lihtsalt olen. Sügisest, siis, kui hakkab jälle üks uus periood mu elunatukesest, tahaks tudengiks olemise kõrvalt ka suuri tegusid teha hakata.

Jõudu Sulle!

Külli Karinguga vestles
LINDA JAGGO

Huvitav näitus Ardu koolis

Taimekool lõpetas näitusega

Suurejooneline näitus suvisel ajal õpilastest tühjas koolimajas on tavatu sündmus. Ardu Põhikoolis aga praegu just niisugune imetlejad ligi tõmbab.

Peaks olema taimetark, kui oskaks nimepidi nimetada kõiki kõrsi, õisi, varsi, oksa ja juuri, millest lakke ja seintele riputatud, trepimademetele ja laudadele paigutatud taimevaibad ja –seaded koosnevad. Takjas, raudrohi, kastehein, kanarbik, habetunud kuuseoks ja veel mõni põllulill olid tuttavad küll, aga igaüks ei tuleks selle pealegi, et nendest võib teha huvitavaid taieseid. Selleks peab olema loomuldasa fantaasiat ja looduslähedast hinge. Ja muidugi oskusi. Neid Ardu koolis 22. juulist 25. juulini õpitigi – toimus Harju Lastetare egiidi all sündinud Taimekooli Harjumaa Studio 5. taimeseadade ja –maalilaager.

Osavõtjaid oli Loo, Jüri, Kuusalu, Saku, Tabasalu, Turba ja Kose keskkoolist ning Ardu, Aegviidu, Padise, Kostivere ja Järve põhikoolist, igauhest üks õpetaja ja 1–2 õpilast põhikooli klassidest. Naispere hulgas õppisid ka kaks noormeest. Õpetajate jaoks lõpetas laager studio esimese õppeaasta. Loodusete tegemise andis ja taimeseadete tegemist õpetas selle ala tuntud meister Aino Pajupuu, laagri korraldaja kohustusi täitis Ardu kooli käsitööõpetaja Helle Perle.

Looduslik materjal koguti kohapeal, rikkalikku valikut pakkus kooli lopsakasse rohtu kasvanud ümbrus, eriti staadionil. Peale kompositsioonide tegeldi ka taimemaaliga, õpiti selle trükitehnikat. Laagris valminud taiesed hulgas leidis A. Pajupuu näidiseid nii oma koostatava taimeseadepõiku kui ka talletundide tarvis. H. Perle sõnusti olid paljud tegijad ka ise üllatunud, kuidas valminud taiesed väljendusid nende iseloomu ja hingeseisund.

Taimevaibad ja –kompositsioonid jäävad ka pärast näituse sulgemist ehtima Ardu niigi väga ilusa kooli ruume. Ime küll, taimevaiba eluiga pidavat olema hea kohtlemise korral vähemasti 60 aastat.

VIIVE LEHT

Mälestuskivi Idarinde kangelasele

Ida-Virumaal asub üle 50 Teise maailmasõja ohvrite matmispaiga. Toila pargis on neist suurim – Narva ja Sinimägede lahinguhukkunute kalmistu, kuhu on maetud 600 eesti ja 4500 saksa sõdurit.

Tänavu suvel avati Toila pargis Idarinde kangelase, Narva pataljoni ülema kohusetäitja kapten Oskar Ruudu mälestuskivi. Ettevõtmist toetas "Eesti Põlevkivi". Haua kõnelesid Kohtla-Järve linnapea asetäitja **Aldur Pääro** ja Oskar Ruudu kihlatu, elupõline pedagoog **Elvi Kajandu**.

1945. aastal surnuaed hävitati, kuid Oskar Ruudu haua leidis

Oskar Ruudu haul Toila pargis. Elvi Kajandu meenutab...

ARVO LEKI foto

Elvi Kajandu salamärkide ja vaistu abil üles. Tulevikus on plaanis kogu kalmistu ümbrise-

da maakivist äärisega ja püstitada ühine mälestusmärk.

HEINO AASALEHT

See probleem kerkis õieti üles 1920. aastatel ja ilmseit andis tuge selleks 1924. a detsembrimäss. Teatavasti pärast seda asuti vahepeal laialisaadetud Kaitseliitu reorganiseerima ja selle loogiliseks jätkuks kujunes vajadus kesk- ja kutsekoolidesse sisse viia riigikaitse õpetus. Et otsustada, kuidas sellega hakkama saadi, tuleb teha ekskursioonastatesse aegadesse. Aga esialgu hetkeseisust.

Militaarteemad on ajakirjanduses muutumas meelislugudeks. Usutlejate huvipunktis seisavad eksminister H. Rebas, kaitsejõudude ülemjuhataja A. Einseln, Kaitsejõudude Peastaabi ülem A. Laaneots, Kuperjanovi ja Kalevi pataljoni, kaitseliitlaste ja jägrikompanii apsud-plussid täidavad pidevalt tsiviililehtede veerge, märksõna "riigikaitse kontseptsioon" (või selle puudumine) pakub järamismõnu Riigikogu opositsioonile. Aga on ilmunud ka niisugused lood nagu "Virumaa ohvitserid soovivad riigikaitse õpetust koolides" (RH, 18.03.93), "Relvakasutamise oskusest" (PM, 11.03.93) ja mitmeid teisi, sõna on võtnud Ohvitseride Liidu esindajad. Ülekaalus on siiski mõtteavaldused ja la "kas meil on riigikaitset vaja". Nüüd veel lisaks skandaalsed sekeldused Pullapäääl, mis kaitsejõudude mainet kahjustavad.

Mäletan haridusosakonna juhatajate ning nende abiliste nõupidamist 1991. a maikuu, kus pandi kaalumisele riigikaitse õpetuse sisseviimine õppeplaanini. Patsifistlikult häälestatud sõnaõiguslik seltskond mõistis sõjalise õppeaine ebavajalikuks. Otsustati lisada 10.-12. klasside õppeplaanini 1 tund kehalist kasvatust "füüsilise tubliduse tõstmiseks". Kuigi H. Rebas (nüüdseks eksminister) oli tuline riigikaitse pooldaja, ei pea ta sõjalise õpetuse sisseviimist võimalikuks instruktorite puudumise tõttu. Kuid instruktooreid saab ju koolitada! Ei tahaks uskuda, et Eesti riik oli 1927. aastal jõukam kui praegu. Ent ometi...

1. oktoobrist 1927. a alustati sõjalise kasvatuse ja õppusega kõikides kesk- ja kutsekoolides. Eelnev organiseerimine ja ettevalmistamine nõudis keskasutustelt – kaitsevõime staabilt ja haridusministeeriumilt – pikemat aega, lõppstaadiumiks said sõja-

Kuidas Eesti riigile kaitsjaid kasvatada?

lise õppuse instruktorite kursused sama aasta suvel. Loomulikult erutas algajaid küsimus, kas esimene samm õnnestub või mitte. Kas suudetakse kooskõlastada kahte peatnaha kokkuleppimatut valdkonda – sõjalist ettevalmistust ja pedagoogilist õppe- ja kasvatustööd? Kahtlejaid leidis eeskätt koolitegelaste seas, kes avaldasid kartust esimese sammu astumisel. Nende silme ees terendasid Vene ajast pärit kogemused, mis läbi ja lõhki negatiivsed. Tegelik töö koolides pidi sõjaga näitama ja tõendama, kas meie sõjaline kasvatuse ja õppetöö on midagi muud võrreldes endiste aegade. Näitaski, kui tehti kokkuvõtteid esimesest õppeaastast sõjalise õppuse instruktorite nõupidamisel. Instruktoritena tegutsesid tegevteenistuse ohvitserid, õpetajatest reservohvitserid ja Kaitseliidu instruktorid.

Üksmeelselt jõuti järeldusele, et õpilased tunnevad uue aine vastu suurt huvi kõikides klassides. Kui aine on meetodiliselt õigesti antud, on see töökool sõna otseses mõttes. Sõjaline õpetus, hoolimata põhimõtteli-

sest erinevusest teistest õppeainetest, ei takista üldist kasvatustööd koolides, vaid aitab oma tulemustega sellele kaasa. Lühike aja jooksul nähtus, et paranes õpilaste enesedistsipliin koolis. Õpilased muutusid tähelepanelikumaks oma käitumises nii õpetajate suhtes kui ka omavahel. Vähemusrahvuste koolides aitas sõjaline õppus kaasa eesti keele omandamisele. Seda rõhutasid eesti keele õpetajad.

Juba lühiajalised kogemused näitasid, et sõjaline õpetus nii oma sisult kui ka õppemeetodite ja käsitlusviiside poolest on täiesti kokkusulatav üldise pedagoogilise tööga koolides, millise asjaolu tegelikku selgitamist peeti kõige suuremaks saavutuseks senitehtus.

Mida arvasid tuntud koolimehed sõjalisest õpetusest, seda võib lugeda järgnevaist katkendest (Sõdur, 26.05.1928).

Ernst Peterson Särgava. "Teie küsite, mida mina arvan sõjaväelise õppusest keskkoolides? Pean avameelselt ütleva, et olen kõige paremas arvamus. Alguses, mälestades endisi sõjaväe õppusi kihelkonna koolis aasta 40 eest tagasi, olin kaunis umbusklik selle mõju õpilastele. Kuid aastane praktika on näidanud selle töö häid külgi. Kardetud "militariseerimisest" ei

Eesti Muusika Akadeemia

Eesti Vabariigi Valitsuse 27. juuli istungil nimetati Tallinna Konservatoorium 1. septembrist 1993 Eesti Muusika Akadeemiaks.

See taotlus tuli konservatooriumilt endalt, sest Läänes tähistavat õppeasutuse praegune nimi keskharidust andvat kooli ning seetõttu on välispartneritega suheldes segadust olnud.

Nimemuutus tuli siiski üllatusena, kuna konservatooriumiga ollakse aastakümneid harjutud. Mõnutaolast ajaloost, et 1919. aastal asutatud Tallinna Kõrgem Muusikakool muudeti 1923. aastal Tallinna Konservatooriumiks. 1940. aastal nimetati see Tallinna Riiklikuks Konservatooriumiks (aastatel 1964–1965 kandis kool ENSV Riikliku Muusika ja Teatrikunsti Instituudi nime). 1961. aastal asutati TRK juurde Muusikakeskkool. Viimasel ajal töötas kõrgkool taas Tallinna Konservatooriumi nime all.

AVO SUURVÄRAV

saa juttugi olla õppuste praeguse süsteemi juures. Küll on aga märgata korralikkuse tõusu ja lohkuse kadumist õpilaste seas, millel on elus väga suur väärtus ja tähendus. Olen kindlas veendumuses, et see uuendus annab häid resultate, kergendab kaitsevõimeõpetust ja tulevikus teadlikke ja osavaid sõdureid, kelle peale isamaa võib loota..."

Nikolai Kann, Tallinna Realgümnaasiumi direktor, skautide peavanem: "...Rahvast, kes tarkorral oskab ja tahab kaitsta oma iseseisvust sõjariistadega, peetakse rohkem lugu kui lambatallekestest, kes haledasti

dada, et ühiskoolis, nagu meil, oleks soovitatav, et tütarlapsed sel ajal, kui poisid tegelevad sõjandusega, ka omalt poolt saaks õpetust kehalises kasvatuses, haigete eest hoolitsemises, esmaabi andmises. Selle küsimuse peaks naiskaitseliit arutlusele võtma. Mõned õpetajad ei tööta heameelega poole klassiga, seda enam, et tütarlapsed mõnes aines, näiteks keeltes, ajaloos on poistest tugevamad."

"Sõjaline õpetus meie oludes on tarvilik nagu ujumisõpe kalamehele," väitis Rakvere Ühisgümnaasiumi juhataja **M. Madisson**. "Abi tulekuni ennast veepeal võib inimene hoida siis, kui ta hästi ujuda oskab. Ma ei näe sõjalises õppuses militarismi propagandat, sest militarismi, kommunismi jne võib propageerida ajaloo, kodanikuõpetuse, majandusteaduse ja teiste ainete tundides – aine suund sõltub õpetajast ja tema vaadetest. Keskkoolide tunnikavade korraldamisel tuleb sõjalisele õppusele määrata kindel tundide arv, aga mitte seda läbi viia teiste tundide arvel – iga õpetaja püüab kasutada oma tundi."

Eesti Vabariigi lõpuaastail peeti sõjalist õpetust koolielu lahutamatuks osaks ja see oli tõusnud noormeeste üheks meelisaineks.

Huvitav oleks teada, mida arvavad praegused koolijuhid sellest, et meie noorsõdurid on kehaliselt nigelad, ei oska käsitleda relvi, millest ka rohked õnnestused kaitsevõime ja Kaitseliidus, paljud hoiduvad kõrvale kohustuslikust teenistusest. Kas näiteks Tallinna Reaalkooli direktor H. Hiieas ja Rakvere 1. Keskkooli direktor T. Aruste on nõus oma eelkäijate vaadetega? Eesti ohvitserid ootavad vastust ja isegi survet otsustajatele, eeskätt koolirahvalt endalt.

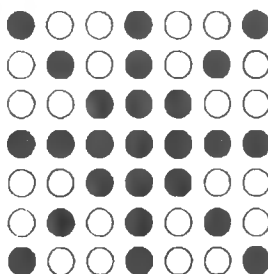
Samuti võiksid oma arvamusega välja tulla härrasmehed 70. ja 80. eluaastate vahel, kes keskhariduse omandamisel Eesti Vabariigis tegid läbi sõjalise õpetuse kursuse. Nemat õieti teavadki kõige paremini, kas õpitust elus ka tulu tõusis.

Ja ilmselt pole keegi küsinud noormeeste endi käest, mida nad arvavad laskeasjanduse, topograafia jms põhitõdede omandamisest keskkoolis, kui seda saadakse emakeeles, haritud ja intelligentsetelt juhendajatelt, kes eeskätt võiksid olla kõrgharidusega reservohvitserid. Kui oleks käes kas või veerandijagu noorsõdurile vajalikust oskustest, oleks see väga suur võit üsna mitmes mõttes.

JÜRI TUISK

The English Page

The British Council

Tallinn ELTRC

The English Page is compiled and written by Anne Rupasinghe, the British Council's English language teaching consultant for Estonia. If you have any suggestions or ideas for the page, or if you have any enquiries about the English language, English Language Teaching, or life in Britain, please contact me by phone or by letter at the British Council, Vana Posti 7, Tallinn, EE0001, Tel. 44 15 50.

News

THE ELTRC OPENING HOURS

Now that most of the holidays are over, the ELTRC is fully functioning again, BUT with new opening hours. In response to members requests, the ELTRC will be open a little later in the evenings. If you have not yet joined, do come as soon as possible. Membership fees are 10 EEK for one year. All teachers of English (state or private sector) are very welcome.

DAY	TIME
MONDAY	CLOSED
TUESDAY	11:00 - 17:00
WEDNESDAY	11:00 - 17:00
THURSDAY	12:00 - 18:00
FRIDAY	11:00 - 17:00
SATURDAY	10:00 - 15:00
SEP. 11, 25	
OCT 9, 23	
NOV 6, 20	
DEC 4, 18	
JAN 8, 22	
FEB 5, 19	
MAR 5, 19	

THE PROFESSIONAL DEVELOPMENT PROGRAMME

The PDP Teacher Training course will continue from October - December, in Tartu, Pärnu, Paide, Tallinn and Võru. If you attended the courses from January - June, but cannot continue to attend, please get in touch with your tutor immediately. If you did not attend a course, but are a certificated English teacher and you would like to attend, get in touch with the course tutor. Not all the courses have room for more students, but where there are drop-out trainees you may be able to join. Teachers in Põlva are invited to join the courses in Võru. If you would like further information on the courses in any of these areas, contact the course tutor.

PDP COURSE TUTORS AND CENTRES

PAIDE School No 3 Lai Str 33 Paide EE2820 Tel. 2 18 42 Tutor Aino Kreitsman	Vana Posti 7 Tallinn Tutor Kaarin Truus
TARTU Food Industry and Services School Kopli 1 Tartu EE2400 Tel. 7 08 42 Tutor Piret Kartner	VÕRU Secondary School No. 1 Kooli Tee 2 Võru EE2710 Tel. 3 18 72 Tutor Maila Vilu
TALLINN The British Council Centre	PÄRNU Secondary School No. 1 Pärnu EE3600 Tel. 2 15 51 Tutor Eve Sass

BALTIC IATEFL CONFERENCE, DRUSKININKAI

Plans for the first Baltic IATEFL conference are now well under way. The conference will be held in Druskininkai in Vilnius from 12-15 August 1993. There are approximately 300 participants and 50 speakers. There are 14 speakers from Estonia and 10 from the U.K. The others are from Latvia, Lithuania, Finland, Germany, Norway, Poland and the U.S. All participants have been registered, but the conference organisers ask that those who have registered and cannot attend, please DO NOT find someone to attend in your place. ONLY NAMED PEOPLE ON THE OFFICIAL REGISTRATION LIST WILL BE ALLOWED TO ATTEND.

The Estonian Association of Teachers of English has arranged transport for participants. All participants and speakers should have received a letter explaining arrangements. If you have not received

anything yet, but think you should have, then get in touch with an EATE committee member immediately.

As Druskininkai is a small not very cosmopolitan town, currency exchange facilities are severely limited. Participants wishing to take money should arrange to change dollars at the first major Lithuanian town they reach. But remember all food and accommodation is paid for you so you will only need extra money for extra expenses (eg. coffees, beers, books, souvenirs). There will be book exhibitions and sales by some of the major British publishers (OUP, CUP), so you may want to consider taking some dollars if you can.

New Books

For those of you who have started (or are hoping to start) using "Tiptop" and "Compass", I thought the following outline might be helpful.

FORM	ROUTE A	ROUTE B
3	Tiptop 1 + 2	
4	Tiptop 3 + 4	
5	Tiptop 5 + 6	
6	Compass 3	Compass 1
7	Compass 4	Compass 2
8	Connect 1	Compass 3
9	Connect 2	Compass 4
10	Connect 3	Connect 1
11	Cambridge English 2	Connect 2
12	Cambridge English 3	Connect 3

Of course as these books have only started to be published here, they are not all available. Tiptop 1+2 are available now, as are Compass and Connect 1. Compass 2 and Connect 2 will be available in October. No dates as yet for the publication of the other books. I know many teachers used Tiptop 1 throughout the whole school year last year, and will do the same with Tiptop 2 this year. Tiptop has only 60x45 minute lessons, so a lot of supplementary material is necessary. Similarly, Compass has 50x45 minute lessons, and Connect 75x60 minute lessons.

Language Teaching

As it is coming to the start of a new academic year, I thought it would be helpful if we took time to look at course planning. For many teachers in Estonia the greatest difficulty facing them is how to plan lessons which have a variety of activities, which allow for practice of all your skills, which teach the language required in appropriately graded steps and which involve topics of interest to the students. Particularly without a course book, or detailed curriculum, and with three or four other levels to teach! It is an impossible task, and one you would only wear yourself out attempting. So rather than attempting the impossible, I suggest you take the pragmatic approach and work with what you have already got.

If you do not have a detailed curriculum, you need a textbook. Simply because most textbooks have made some attempt to grade the language they present, and it is this grading which the classroom teacher does not have time to do, but needs to follow. (If you have found time to set your own course objectives please let me know, as it might be worthwhile trying to put teachers in touch with each other to compare such work.) So let's assume you are working with a textbook based curriculum. It does not have to be a textbook which all the students have access to, but it does make life a lot easier if it is, as it means you do not have to photocopy everything. (Assuming you have access to a photocopier which has toner and paper!)

Which textbook? Well, you really do not have much choice

yet. You have the "Form" or "Step" books you have been using for years. Or if you are lucky, class sets of books donated from Sweden, Denmark or Finland, or if you are luckier still, "Tip Top", "Compass" or "Connect". Although as you can see from the table, we still have a few teething problems with these new books.

To date, all the teachers I have met have strong dislike for the "Form" or "Step" textbooks, and I would agree, they are not my first choice for teaching, but if that is what the students have then let's look at how best to use them.

When I have asked teachers what they dislike about these textbooks, I have received answers like the following - "They have no listening activities." "They do not encourage

students to speak." "They have no coloured pictures." "They are boring." "The grammar is too difficult." "There is too much reading." "The English is old-fashioned." But no one textbook is going to answer all these criticisms anyway. No matter what book we use, if we use it in the same way everyday it will be boring, if we do not use supplementary materials it will not exploit all the skills, if we do not present the grammar carefully, it will be too difficult. What I am saying is that the fault does not necessarily lie with the textbook, it may be overfamiliarity with it, which causes teachers to teach most (or all) of their lessons in the same way. And it is this way which: "is boring", "does not encourage students to speak", "has too much reading", "has difficult grammar", "is old-fashioned".

I agree, the textbooks have a lot of faults, but teachers have to work out the best way to use the books available; not let the textbook use them. Using a textbook as a basis for the lessons does not mean letting the book dictate decisions about the activities the students will be involved in.

"The two overriding principles behind good lesson planning are variety and flexibility." (J. Harmer, "The Practice of English Language Teaching" 1991)

Now that the British Council ELTRC exists, there are a whole variety of books and tapes which give supplementary listening/speaking (and reading/writing) material, or ideas for activities. In Tartu, Tallinn, Paide, Pärnu and Võru, there are also trained teacher trainers who would be more than happy to advise on supplementary materials. (The names of all the trainers are given in the "News" section.) And of course Helle the librarian and myself are in the ELTRC all the time and happy to advise.

So, why not start the new term on a positive note? Plan your lessons using not just your everyday textbook, but look to include extra activities and materials taken from other books. And look at your lesson plans from a daily and a termly perspective. Do they follow on from one another? Can the projects tie in with other subjects? To help with this process I have included here a sample lesson plan.

Aims: -- lexical -- functional -- structural -- skills	Audio/Visual Aids:
Materials:	
Stages: 1. Introduction (Content, Procedure, Timing) 2. Presentation (Content, Procedure, Timing) 3. Practice (Content, Student Activities, Skills/Language practised, Timing) 4. Production (Content, Student Activities, Skills/Language, Timing)	
Homework:	
Lesson Evaluation	

Noorte VII laulu- ja tantsupidu on saamas ajalooks

Peost on möödunud poolteist kuud. Mitmelt autorit on ilmunud arutelusid noorte VII laulu- ja tantsupeo teemal. Lisaks nendele peo ühe korraldajana oma mõtteid, ühtlasi nimekirja I ja II kategooria saanud kooridest.

1991. a suvel, mil võeti vastu VII noorte laulu- ja tantsupeo korraldamise otsus, võtsime aktiivselt osa suurriistest. Siis hakkas elu minema kitsamaks ja inimesed tundsid ebakindlust tuleviku ees. See oli peo korraldajatele kõige raskem aeg, avaldati isegi arvamust, kas "katku ajal" ikka pidu pidada sobib. Siis tuli Eesti kroon. Sageli pörksid pidu ühiskondlikus korras ettevalmistavate inimeste ning majandusmeeste ja ametnike huvid. Seda said tunda ka noored ja lapsed. Samas tahaksin öelda: äänsõnu kõigile, kes õpetasid mudilastele, lastele, noortele laule ja tantsu, aitasid korraldada eelvoore ning kindlustasid Tallinnas peoliste tervise ja hea tuju.

Kui palju pidu täpselt maksma läks, me täna veel öelda ei saa, sest laulupeo koteeri võitjate kättesaamine kestab augusti lõpuni. Peo eelarve oli 3,4 miljonit EEK, millest valitsus leidis katte 1,1 miljonile. Eesti tuleviku toetavalt sponsoritelt laekus 400 000, oma osa oli kanda ka maakondadel ja linnadel. Iga laulja ja tantsija läks maksma 126 krooni, kuid kas saab mõta rahaga seda laulu- ja tantsulusti, positiivset emotsiooni, mida osaleja kogu eluks saab. Lastele kulutatud raha ei lähe iialgi ühja. Seetõttu leiame, et laste ja noorte laulu- ja tantsupeod peaksid olema mitte 35, vaid 90 protsendi ulatuses kaetud riigi eelarvest.

Pidu toimus, osalejatele ja pealtvaatajatele see meeldis, kuid on avaldatud ka arvamusi, et see jäi viimaseks, et nüüd sugune üritus lastele ei meeldi, et noortepidu on igand nõukogude ajast, et tema korraldamine, mis toimub suuresti tänu entusiastidele, pole turumajanduslikus ühiskonnas mõeldav jne.

Kuid mõelgem, mille nimel me iga päev läheme tööle, ehitame maju, rajame oma kodu. Eks ikka selleks, et elu lähemaks edasi, et meie lastel oleks oma elu alustamiseks parem stardiplatvorm. Kuid ilusat saab teha ilusa hingega, sisemiselt rikas inimene. Laulupeod on olnud ja usutavasti ka jäävad meie kultuuri taimelavaks. Peod toimuvad vaid siis, kui meie koolijuhitel, vallavanematel ning maakondade juhtidel jätkub nii palju tarkust, et ka kitsastes oludes leida raha laste- ja noorteringide toetuseks. Usun, et jätkub ning selle kinnituseks on 1. septembril Lehte vallas avatav Laste Huvikeskus.

Põhjalikult on pidu analüüsinud "Rahva Hääl" veergudel Leelo Tungal. Enamiku tema väidetega olen päri, kuid tahaksin täpsustada olmemuresid ja laste toetustamist puudutavat. Need nõudsid korraldajalt kõige rohkem energiat. Napi eelarvega käis parema pakkumise lihtsalt üle jõu.

Eesti Vabariigi haridusministri käskkirja "Koolikooride kategooriatesse lüüakse läbiviimiseks" (16. nov 1992. a nr 249) kohaselt toimus laulupeo II eelproovil kooride kategooriasse lüümine. Osales 319 koori, 284 anti nende tase-mele vastav kategooria, mis on aluseks muusikaõpetajale ja dirigendile tasustatavate tundide arvu määramisel (vastavalt praegu kehtivale Haridusministeeriumi 23.02.1988. a ringkirjale nr 6-8/120 "Selgitused töö normeerimise ja tasustamise küsimustes") alates 1. septembrist 1993. a. Kooriliigiti jagunesid osavõtjad järgmiselt: segakoore oli 45,

naiskoore 21, lastekoore 199, poistekoore 54. Züriide koondprotokollid koolikooride kategooriate kohta on kinnitatud kultuuri- ja haridusministri käskkirjaga nr 150, 18.06.1993. a.

Kõikidele tegijatele palju energiat ja jõudu soovides

TOIVO SIKK,
EV Kultuuri- ja Haridusministeeriumi noorsoo- ja sporditalituse juhataja

HARJUMAA

Segakoored: Kuusalu Kk, õpetaja Taavi Esko, I kategooria, Viimsi Kk, Andrus Kalvet, II;

naiskoored: Keila 1 Kk, Anne Kurve, II;

lastekoored: Kehra Kk, Epp Soo, I, Kuusalu Kk, Taavi Esko, I, Kose Kk, Heli Sepp, II, Lõksa 1 Kk, Ene Jürimaa, II, Loo Kk, Aare Värte, II, Saku Kk, Urmi Paade, II, Tabasalu Kk, Heikki Põhi, II;

poistekoored: Kose Kk, Viive Kübar, II.

HIU MAAKOND

Segakoored: Käina Pk, Sirje Loit, II.

IDA-VIRU MAAKOND

Segakoored: Avinurme Kk, Tiiu Veisner, II, Ulvi Pk, Riina Tuur, II, Jõhvi 1. Kk, Endla Jaanus, II, Aseri Kk, Silvi Varinurm, II, Toila Kk, Stella Müsler, II, Jõhvi 2. Kk, Niina Nikolskaja, II;

poistekoored: Jõhvi 1. Kk, Endla Jaanus, I.

JÕGEVA MAAKOND

Segakoored: Jõgeva 2. Kk, Kaarel Tetsmann, I, Põltsamaa Kk, Hille Martin, I, Jõgeva 1. Kk, Maret Oja, II;

lastekoored: Põltsamaa Kk, Hille Martin, I, Jõgeva 2. Kk, Kaarel Tetsmann, I, Puurmani Kk, Anneli Rebane, II, Palamuse Kk, Luule Nikonorov, II;

poistekoored: Jõgeva Kk, Kaarel Tetsmann, I, Põltsamaa Kk, Meeli Nõmme, I.

JÄRVA MAAKOND

Segakoored: Türi 2. Kk, Ulvi Tamm, I, Paide 3. Kk, Anne Rikberg, I, Koeru Kk, Aino Linna, II;

naiskoored: Paide Gümnaasium, Eda Schoppe, I, Türi 1. Kk, Tiiu Schüts, I;

lastekoored: Paide Gümnaasium, Eda Schoppe, I, Paide 3. Kk, Anne Rikberg, I, Türi 1. Kk, Tiiu Schüts, I, Laupa Pk, Virve Kaljula, I, Järva-Jaani Kk, Kalii Vainula, II, Türi 2. Kk, Ulvi Tamm, II, Koeru Kk, Aino Linna, II, Lehtse Pk, Tiiu Tikkerber, II;

poistekoored: Türi linna kultuurimaja, Ulvi Tamm, I, Paide Gümnaasium, Eda Schoppe, I.

KOHTLA-JÄRVE LINN

Segakoored: Kiviõli 1. Kk, Riina Kaljurand, II;

lastekoored: lastekoor "Rukkilill", Oleg Kustov ja Riina Kull, I.

LÄÄNEMAA

Naiskoored: Taebala Kk, Eda Lääs, I;

lastekoored: Ridala Pk, Anne Pääsuke, I, Taebala Kk, Eda Lääs, II, Haapsalu F.J. Wiedemanni nim Kk, Karin Lükki, II;

poistekoored: Läänemaa poistekoor, kooriga töötavad 7 kooli muusikaõpetajat Elve Nappus, Aime Källe, Eha Raudne, Iren Varblas, Kaja Avila, Ilona Aasvere, Inge Piirvee, Helle Lember, II.

LÄÄNE-VIRU MAAKOND

Segakoored: Tamsalu Kk, Heidi Mägi, I, Rakvere 1. Kk, Terje Silla, I;

lastekoored: Haljala Kk, Viivi Voo- rand, I, Tamsalu Kk, Heidi Mägi, II, Tapa 1. Kk, Peeter Kald, II, Kadriina Kk, Rein Inno, II, Vasta Pk, Linda Gordejev, II, Vinni-Pajusti Kk, Katrin Pall, II, Uhtna Pk, Elina Peri, II;

poistekoored: Kadriina Kk, Rein Inno, II, Virumaa poistekoor, Raivo Narits ja Terje Silla, II.

NARVA LINN

Lastekoored: muusikakooli koor, Tatjana Prokatsova, I.

PÕLVA

Segakoored: Põlva Kk, Ester Ratas-sepp, II;

naiskoored: Põlva Kk, Ester Ratas-sepp, I, Kanepi Kk, Piia Jõks, II;

lastekoored: Kanepi Kk, Piia Jõks, II, Värska Kk, Tiina Kadarpik, II, Krootuse Pk, Aino Oviir, II, Põlva Kk, Maret Kolsar, II;

poistekoored: Kanepi Kk, Pärja Pilv, II.

PÄRNU LINN

Segakoored: Pärnu 1. Kk, Ivi Kullam, I, Pärnu 2. Kk, Mari-Krõõt Fridolin, I;

naiskoored: Pärnu Õpilasmaja, Helvi Treiblit ja Kai-Tõe Villmann, I, Sindi Kergetööstuskooli, Helle Salumäe, II;

lastekoored: Pärnu 1. Kk, Helle Kullamaa, I, Pärnu Õpilasmaja, Tiiu Kunnas, I, Pärnu 4. Kk, Eve Redik, I, Pärnu Rääma Pk, Aino Subarina, I, Pärnu Vannalinn Kool, Siina Pau, I, Sindi Kk, Merike Teppan, II, Pärnu 2. Kk, Anu Kiisk, II;

poistekoored: Pärnu 4. Kk, Maimu Mutik, I, Pärnu 1. Kk, Helle Kullamaa, I.

PÄRNUMAA

Naiskoored: Kilingi-Nõmme Kk, Evelin Mei, II;

lastekoored: Audru Kk, Tiia Tamm, II, Kilingi-Nõmme Kk, Toomas Voll, Evelin Mei, II;

poistekoored: Metsapoole Pk, Mari Nõlvak, I, Väandra Kk, Liivi Lumijõe, II.

RAPLA MAAKOND

Naiskoored: Märjamaa Kk, Vaike Vaide, I;

lastekoored: Haimre Pk, Taimi Kingisepp, II, Juuru Kk, Arvi Vald, II, Kaiu Pk, Päivi Aljamaa, II, Märjamaa Kk, Vaike Vaide, II, Rapla 1. Kk, Urve Uusberg, II, Rapla 1. Kk, Eha Meidla, Rita Kikajon, II, Rapla 2. Kk, Heli Lehtmaa, II, Valtu Pk, Eve-Mai Laurimaa, II.

SAARE MAAKOND

Segakoored: Kuressaare 1. Kk, Mari Ausmees, I, Kuressaare 2. Kk, Mai Rand, II;

lastekoored: Kuressaare 1. Kk, Mai Ausmees, Riina Oesegel, II, Kuressaare 2. Kk, Helle Rand, II;

poistekoored: Saaremaa poistekoor, Ludmilla Toon, I, Kuressaare 2. Kk, Mai Rand, II.

TARTUMAA

Segakoored: Tartumaa Huvikool, Tiiu Voort, I, Nõo Reaalgümnaasium, Veli Lahtemets, II;

lastekoored: Elva Pk, Maimu Sirel, Riina Metsküla, I, Ülenurme Kk, Tiiu Voort, I, Alatskivi Kk, Eve Koort, II, Luunja Kk, Aile Parmsoo, II, Puhja Kk, Kaie Tohver, II, Rõngu Kk, Eva Rebane, II, Võnnu Kk, Helje Kuruk, II;

poistekoored: Ülenurme Kk, Britt Laats, II.

VALGA MAAKOND

Segakoored: Valga 1. Kk, Ilmar Körbe, I;

lastekoored: Otepää Kk, Eve Eljand, I, Valga 1. Kk, Ilmar Körbe, I, Valgamaa Huvikool, Marina Jerjomina, II, Patküla Pk, Maie Kala, II;

poistekoored: Otepää Kk, Eve Eljand, II.

VILJANDI MAAKOND

Segakoored: Viljandi 5. Kk, Ene Soolo, I;

lastekoored: Viljandi 5. Kk, Ene Soolo, I, Kalmetu Pk, Ailar Jakobson, II, Kolga-Jaani Pk, Milvi Ristisaar, II, Nuia Kk,

Syrle Eesik, II, Viljandi 5. Kk, Helve Tähis, II;

poistekoored: Kolga-Jaani Pk, Milvi Ristisaar, II, Nuia Kk, Syrle Eesik, II, Viljandi 5. Kk, Liia Näkk, II.

VÕRU

Segakoored: Võru 1. Kk, Erja Arop, Ruti Heinpõld, I;

lastekoored: Rõuge Pk, Heli Teppo, I, Meremäe Kk, Viivika Kooser, II, Vastseliina Kk, Tiit Raud, II, Võru 1. Pk, Helga Ilves, II, Võrusoo Pk, Külli Heliste, II, Kääpa Pk, Kai Järvpõld, II, Võru 1. Kk, Erja Arop, Ruti Heinpõld, II, Osula Pk, Helmut Kostabi, II, Viitina Pk, Endla Piiritalo, II;

poistekoored: Võru 1. Kk, Erja Arop, Ruti Heinpõld, II.

TALLINNA PÕHJARAJAON

Naiskoored: Väike-Õismäe Kk, Epp Liiksaar, I;

lastekoored: Väike-Õismäe Kk, Epp Liiksaar, I, Kalamaja Pk, Riina Kivi, II, Pelgulinna Kk, Maris Kaldaru, II, Kopli Kunstikeskkool, Anne Luukas, II, 40. Kk, Alla Kornilova, II.

TALLINNA LÄÄNERAJAON

Segakoored: 54. Kk, Külli Puhkim, I, Gustav Adolfi Gümnaasium, Merle Ilus, I, J. Westholmi Kk, Urve Krivel, I, 4. Kk, Ülle Roomets, II, 32. Kk, Sirje Kullus, II, 43. Kk, Eda Praun, II;

lastekoored: J. Westholmi Kk, Anu Liho, Lele Randalu, I, 37. Kk, Heli Roos, I, "Ellerheina" ettevalmistuskool, Anneli Mäeots, I, "Raduga", Natalia Kuzina, I, Lilleküla Kk, Pirika Soot, II, 32. Kk, Sirje Kullus, II, 43. Kk, Eda Praun, II, 54. Kk, Elvi Lind, II;

poistekoored: 37. Kk, Kaie Kodres, I, 54. Kk, Elvi Lind, I, Gustav Adolfi Gümnaasium, Merle Ilus, I, 32. Kk, Mare Taimla, II, 44. Kk, Eva Neiland, II.

TALLINNA IDARAJAON

Naiskoored: 13. Kk, Katrin Õun, I, Tondiraba Kk, Reet Lend, II, 62. Kk, Liia Kuusemäe, II;

lastekoored: 21. Kk, Lydia Rahula, I, 13. Kk, Katrin Õun, I, Tondiraba Kk, Heliina Turm, II, 60. Kk, Silva Rent, II, Pirta Kk, Silva Vissel, II, 21. Kk, Mare Maasik, II;

poistekoored: 21. Kk, Lydia Rahula, I.

TALLINNA LÕUNARAJAON

Segakoored: Pääsküla Kk, Hele-Mall Järv, I, Nõmme Kk, Anu Sepp, I, Reaalkool, Eve Karp, I, 7. Kk, Tiia Loitme, I;

naiskoored: 20. Kk, Aade Erit, II;

lastekoored: Pääsküla Kk, Kadi Sibul, I, Muusikakeskkool, Marelle Siitas, Reet Paju, I, 7. Kk, Liivi Urbel, I, 7. Kk, Tiia Loitme, I, Rahumäe Pk, Anneli Veeborn, II, 20. Kk, Eevi Ukleika, II;

poistekoored: 7. Kk, Tiia Loitme, Liivi Urbel, I, Pääsküla Kk, Hele-Mall Järv, II.

TARTU

Segakoored: 5. Kk, Kersti Aan, I, 10. Kk, Heli-Tiiu Tamm, I, 12. Kk, Tiiu Millistfer, I, 8. Kk, Hilja Helmoja, II, H. Treffneri Gümnaasium, Ülle Keerber, II, 2. Kk, Riho Leppoja, II;

naiskoored: 2. Kk, Riho Leppoja, I;

lastekoored: 5. Kk, Ene Ahven, I, 7. Kk, Ave Sild, I, 10. Kk, Heli-Tiiu Tamm, I, 13. Kk, Inessa Mogilnaja, I, 16. Kk, Kadri Pihlar, II, H. Treffneri Gümnaasium, Ülle Keerber, II, 2. Kk, Maire Laar, II, 3. Kk, Aino Voorand, II, 4. Kk, Veera Potasenkova, II, 8. Kk, Hilja Helmoja, II, 12. Kk, Tiiu Millistfer, II, 14. Kk, Karmen Orissaar, II, 15. Kk, Kai Kirik, II;

poistekoored: 5. Kk, Mai Saul, II, 10. Kk, Tiiu Otsu, II, 2. Kk, Riho Leppoja, II, 12. Kk, Tiiu Millistfer, II.

ÕNNITLEME

Lehte Aunapu, Mustvee Lpk endine juhataja, 65. sünnipäeval.

Elle Lepo, Harju HO endine kooliinspektor, 65. sünnipäeval.

Ilmi Puhm, Otepää Kk endine õpetaja, 65. sünnipäeval.

Andrei Helmoja, Viluste Põhikooli töötaja, 60. sünnipäeval.

Tiina Idla, Suure-Jaani Kk kauaaegne õpetaja, 60. sünnipäeval.

Silvia Lesner, Adavere Põhikooli õpetaja, 60. sünnipäeval.

Helgi Piir, Otepää Kk endine õpetaja, 60. sünnipäeval.

Vaino Raba, Misso Kk kauaaegne õpetaja, 60. sünnipäeval.

Reet Pavison, Tallinna Juhkentali Kaubanduskooli õpetaja, 55. sünnipäeval.

Ene Jakstein, Ramsi Lasteaia-Algkooli õpetaja, 50. sünnipäeval.

Rein Kurvits, Kaagvere Erikooli elektrik, 50. sünnipäeval.

Riina Metsküla, Elva Põhikooli õpetaja, 50. sünnipäeval.

Helle Mürk, Võru 1. Põhikooli õpetaja, 50. sünnipäeval.

Milvi Põder, Kuigatsi Kooli kokk, 50. sünnipäeval.

TEADAANDED

3. klassi saksa keele õpiku kursus toimub 30.08. kl 11 Sakala 21. Osavõtt vajalik eriti neile, kes möödunud õppeaastal ei õpetanud 3. klassis.

Jäned põllumeeste kool ootab oma vilistlasi - agronoomide, piiritusemeisterid ja maastikukujundajaid - ning endisi õpetajaid 75. aastapäeva pidustustele 21. ja 22. augustil 1993. a. Algus 21. augustil kl 12.

Lääne Maavalitsuse Haridusosakond võtab konkursi korras tööle kooliinspektori. Nõutav pedagoogiline kõrgharidus, vähemalt 8 aastat pedagoogilise töö staazi ja töölamis koolijuhina.

Samas võtame tööle metoodiku (võõrkeeled, huvi- ja kutsetegevus). Nõutav pedagoogiline kõrgharidus ja vähemalt 8 aastane pedagoogilise töö staaz.

Avaldus esitada maakonna haridusnõunikule (Haapsalu, Sadama 128, tel 4 41 82) hiljemalt 25. augustiks 1993. a.

Mõisaküla Keskkool Viljandimaal vajab 1. sept 1993. a täiskoormusega inglise keele õpetajat (nõutav kõrgharidus). Kindlustame korteriga ja maksame igakuist olulist lisatasu. Vajame ka algklassiõpetajat, kindlustame elamisnõu. Info tel 6 41 28 või 6 41 56.

Lääne-Virumaa Muuga Põhikool vajab algvast õppeaastast täiskoormusega eesti keele ja kirjanduse õpetajat (26 t). Täpsem info alates 16.08.93 tel 9 50 38 ja õhtuti tel 9 50 23.

Hiiu maakonna Suuremõisa Põllumajandustehnikum vajab alates 1. septembrist 1993 täiskoormusega emakeele ja kirjanduse õpetajat. Tel 9 42 75.

Mäetaguse Põhikool Ida-Virumaal vajab algvast eesti keele ja kirjanduse õpetajat. Tel (233) 9 91 39; 9 91 30. Korter garanteeritakse.

Keila 1. Keskkool vajab 1993/94. õa inglise keele õpetajat (õpetamine toimub rühmades). Täpsem info tel 74 52 90.

Harjumaa Jüri Keskkool vajab algvast õppeaastast täiskoormusega füüsika ja poiste tööpäevade õpetajat. Teat tööpäeviti kl 9-13 tel 72 83 06.

Loo Keskkool vajab täiskoormusega saksa keele õpetajat. Korter. Info tel 42 04 03.

Kolga Keskkool Harjumaal vajab 1993/94. õa inglise keele, kunstõpetuse ja tütarlaste käsitöö ning algklassiõpetajat. Info tel 77 75 75 või 77 72 40.

EESTI KULTUURI- JA HARIDUSMINISTEERIUMI NING HARIDUSTÖÖTAJATE AÜ VABARIIKLIKU LIIDU AJALEHT

Tellimise indeks 69783

Toimetuse kolleegium: V. Aava, V. Eksta, V. Haamer, F. Kupp, A. Meerits, J. Om, A. Paavo, T. Penjam, H. Rannap, A. Savik, J. Sepp, E. Siim, E. Talpõp.

Peatoimetaja J. SEPP 60 27 69, ajalehe tegevtoimetaja T. PENJAM 44 98 46, ajakirja tegevtoimetaja V. EKSTA 44 36 96, vastutav sekretär F. KUPP 44 98 46, keeletoimetaja S. TOHVER 66 65 23, kunstitoimetaja TIINA SOO 66 65 23, tehniline toimetaja O. LEIDMAA 66 65 23.

TOIMETUSE ADDRESS JA OSAKONDADE TELEFONID: EE0001 Tallinn, Toompuiestee 30, sekretär (üldinformatsioon) 66 65 23; pedagoogika- ja teadusosakond 66 65 23; poliitikaosakond, humanitaaraineid ja esteetilise kasvatus osakond, koolikorralduse osakond, töökasvatuse ja õhtukoolide osakond, algõpetuse ja koolieelse kasvatus osakond 44 21 55.

Väljaandja kirjastus "Perioodika", Tallinn, Pärnu mnt 8. Trükk "Printall", Tallinn, Pärnu mnt 67a. "Õpetajate Leht" ilmub igal laupäeval. Üksiknumbri hind tellijale 50 senti.

Trükipoognaid 2. Trükiarv 3900.

Tellimise nr. 3435